

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 10. septembra 2019¹

Vec C-125/18

Marc Gómez del Moral Guasch
proti
Bankia SA

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona
(Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona, Španielsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Nekalé podmienky
v spotrebiteľských zmluvách – Zmluva o hypotekárnom úvere – Pohyblivá úroková sadzba –
Referenčný index hypotekárnych úverov (IRPH) – Index vyplývajúci z regulačného alebo správneho
ustanovenia – Jednostranné vloženie predajcom alebo dodávateľom – Preskúmanie transparentnosti
vnútroštátnym súdom – Úroveň informovanosti vyžadovaná bankou“

Obsah

I. Úvod	2
II. Právny rámec	3
A. Právo Únie	3
B. Španielske právo	4
III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej a prejudiciálne otázky	9
IV. Konanie na Súdnom dvore	11
V. Analýza	11
A. Úvodné poznámky	12
1. IRPH Cajas: vývoj a fungovanie	12
2. Rozsudok zo 14. decembra 2017	13

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

B. O prejudiciálnych otázkach	14
1. O prvej prejudiciálnej otázke: dosah výnimky uvedenej v článku 1 ods. 2 smernice 93/13	14
a) Stručné pripomenutie judikatúry Súdneho dvora	16
b) Spadá sporná podmienka pod výnimku uvedenú v článku 1 ods. 2 smernice 93/13?	17
2. O druhej prejudiciálnej otázke: rozsah a obsah preskúmania transparentnosti spornej podmienky v súlade s článkom 4 ods. 2 smernice 93/13	19
a) O druhej otázke písm. a)	20
1) Rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid	20
2) Stanovisko španielskej vlády	20
3) Dôsledok neprebratia článku 4 ods. 2 smernice 93/13	21
b) O druhej otázke písm. b) a c)	23
1) Pripomenutie judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa rozsahu úrovne informovanosti vyžadovanej v rámci požiadavky transparentnosti zmluvných podmienok založenej na článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13	24
2) Uplatnenie na prejednávany prípad	25
VI. Návrh	29

I. Úvod

1. V súčasnosti sa nehnuteľnosť zriedka kupuje bez využitia úveru. Splácanie mesačných splátok hypotekárneho úveru patrí už odpradáva medzi bežné záležitosti.² Pri uzatváraní zmluvy o úvere má priemerný spotrebiteľ v zásade k dispozícii rôzne zdroje informácií, akými sú brožúry alebo praktické príručky vydané bankovými inštitúciami, ale aj združeniami na ochranu spotrebiteľov, ktorých cieľom je poskytnúť potenciálnym kupujúcim informácie o rôznych aspektoch, akými sú maximálne zadĺženie, pevné alebo pohyblivé úrokové sadzby a referenčné indexy.

2. Priemerný spotrebiteľ pritom z dôvodu technickej povahy informácií o hypotekárnych úveroch často nie je schopný pochopiť určité pojmy, akými sú pojmy (pevná alebo pohyblivá) „úroková sadzba“, „referenčný index“ alebo „ročná percentuálna miera nákladov“ (RPMN), a najmä rozdiely medzi týmito pojmi. Tak je to aj v prípade fungovania alebo konkrétneho výpočtu nielen pohyblivých úrokových

² O existencii zmlúv o úvere svedčia už prvé záznamy zo starovekej Mezopotámie napísané klinovým písmom. V každom prípade existujú dôkazy o existencii úverov s úrokmi, ktoré pochádzajú z obdobia Sumerov (3000 pred Kr. až 1900 pred Kr.), pričom rôzne politické predpisy stanovovali hornú hranicu týchto úrokov (najbežnejšou bola v rôznych obdobiach hranica vo výške 33,3 % v prípade obilnín a 20 % v prípade peňazí). V Chammurapiho zákonníku, ktorý pochádza z obdobia okolo roku 1800 pred Kr., boli výslovne uvedené obmedzenia úrokových sadzieb, ako aj podrobné pravidlá týkajúce sa týchto sadzieb a dôsledkov nezaplatenia úrokov. Pozri SANTAMARÍA AQUILUÉ, R.: *El tipo de interés en las operaciones de préstamo: a vueltas con la usura*. Pamplona: UPNA, 2014, s. 6 a 7.

3. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý Súdnemu dvoru predložil Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona, Španielsko), sa týka výkladu smernice 93/13/EHS³, najmä článku 1 ods. 2, článku 4 ods. 2 a článkov 5 a 8 tejto smernice. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný v konaní, ktorého účastníkmi sú na jednej strane pán Marc Gómez del Moral Guasch a na druhej strane banková inštitúcia Bankia SA a ktoré sa týka údajne nekalej povahy podmienky uvedenej v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi týmito dvoma stranami, podľa ktorej sa pohyblivá úroková sadzba úveru určí podľa jedeného z oficiálnych referenčných indexov hypotekárnych úverov (IRPH) (ďalej len „sporná podmienka“), konkrétne podľa IRPH Cajas (IRPH sporitelní).

II. Právny rámec

5. V trinástom, devätnástom a dvadsiatom odôvodnení smernice 93/13 sa uvádza:

...

keďže zmluvy by mali byť vypracované zrozumiteľne... a ak má pochybnosti mal by [v prípade pochybností by mal – *neoficiálny preklad*] platiť výklad najpriaznivejší pre spotrebiteľa“.

„Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia..., nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

ECLI:EU:C:2019:695

7. Článok 3 ods. 3 tejto smernice znie:

„Príloha obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.“

8. Článok 4 ods. 2 uvedenej smernice stanovuje:

„Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [sú formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*].“

9. Príloha smernice 93/13, nazvaná „Podmienky uvedené v článku 3 ods. 3“, v bode 1 písm. l) a v bode 2 písm. c) a d) stanovuje:

„1. Podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

...

- l) umožniť stanovenie ceny za tovar v momente dodania alebo umožniť predajcovi tovaru alebo dodávateľovi služieb zvýšiť ich cenu bez toho, aby sa v oboch prípadoch poskytlo spotrebiteľovi zodpovedajúce právo zrušiť zmluvu, ak je konečná cena príliš vysoká v porovnaní s cenou dohodnutou pri uzavretí zmluvy;

...

2. Predmet úpravy [písmena]... l)

...

c) [Písmeno]... l) sa nevzťahuj[e] na:

- transakcie s prevoditeľnými cennými papiermi, finančnými nástrojmi a inými produkt[m]i alebo službami, kde je cena závislá na pohybe kurzov a indexov na burze cenných papierov alebo na úrovni finančných trhov, ktoré predajca alebo dodávateľ nekontroluje,

...

- d) [Písmeno] l) nebráni uplatneniu doložiek cenových indexov, ak sú v súlade s právom, za predpokladu, že spôsob, akým sa menia ceny[,] je výslovne popísaný.“

B. Španielske právo

10. Článok 1303 Código Civil (Občiansky zákonník) znie:

„Bez toho, aby boli dotknuté nasledujúce články, ak je určitý záväzok vyhlásený za neplatný, zmluvné strany si musia navzájom vrátiť veci, ktoré boli predmetom zmluvy, s ich prírastkami a cenu s úrokmi.“

11. Článok 80 ods. 1 písm. a) Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (prepracované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov), schválený prostredníctvom Real Decreto Legislativo 1/2007 (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007) zo 16. novembra 2007⁴, v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „LGDCU“), stanovuje:

„1. Pokiaľ zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi a užívateľmi obsahujú podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté,... tieto podmienky musia spĺňať nasledujúce požiadavky:

a) konkrétna, jasná a jednoduchá formulácia, ktorej možno priamo porozumieť, bez odkazov na texty alebo dokumenty, ktoré sa neposkytujú pred uzavretím zmluvy alebo súbežne s jej uzavretím a ktoré musia byť v každom prípade výslovne uvedené v písomnom vyhotovení zmluvy.“

12. V článku 82 ods. 1 a 2 LGDCU sa uvádza:

„1. Za nekalé podmienky sa považujú všetky ustanovenia, ktoré neboli individuálne dohodnuté, a všetky praktiky, ktoré neboli výslovne schválené, pokiaľ v rozpore s požiadavkami dobrej viery spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa a užívateľa.

2. ... Podnikateľ, ktorý tvrdí, že určitá podmienka bola individuálne dohodnutá, musí o tom podať dôkaz.“

13. Článok 83 LGDCU je sformulovaný takto:

„Nekalé podmienky sú absolútne neplatné a považujú sa za nedojednané. Na tento účel súd po vypočutí účastníkov konania vyhlási nekalé podmienky uvedené v zmluve za neplatné, avšak zmluva je pre zmluvné strany naďalej záväzná za tých istých podmienok, pokiaľ môže existovať bez týchto nekalých podmienok.“

14. Orden del Ministerio de la Presidencia, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios (vyhláška predsedu vlády o transparentnosti finančných podmienok hypotekárnych úverov) z 5. mája 1994⁵, zmenená ministerskou vyhláškou z 27. októbra 1995⁶ (ďalej len „vyhláška z 5. mája 1994“), sa uplatňovala len na zmluvy o úveroch zabezpečených záložným právom k nehnuteľnosti určenej na bývanie uzavreté fyzickými osobami, pokiaľ suma požadovaného úveru bola nižšia alebo rovná 150 000 eurám. Táto vyhláška, ktorá je v súčasnosti zrušená, bola účinná od 11. augusta 1994 do 29. apríla 2012, keď nadobudla účinnosť nová Orden EHA/2899/2011 de transparencia y protección del cliente de servicios bancarios (ministerská vyhláška č. 2899/2011 z 28. októbra 2011 o transparentnosti a ochrane používateľov bankových služieb) z 28. októbra 2011 (ďalej len „vyhláška č. 2899/2011“) ^{7, 8}

15. Druhé dodatkové ustanovenie vyhlášky z 5. mája 1994 stanovovalo:

„Španielska centrálna banka na základe správy Dirección General del Tesoro y Política Financiera [generálne riaditeľstvo pre rozpočet a finančnú politiku] vymedzí prostredníctvom obežníka súbor oficiálnych referenčných indexov alebo sadzieb, ktoré môžu úverové inštitúcie uplatňovať na hypotekárne úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou, a pravidelne bude zverejňovať ich hodnotu.“

4 BOE č. 287, z 30. novembra 2007, s. 49181.

5 BOE č. 112, z 11. mája 1994, s. 14444.

6 BOE č. 261, z 1. novembra 1995, s. 31794.

7 BOE č. 261, z 29. októbra 2011, s. 113242.

8 Pozri bod 21 nižšie.

16. Článok 6 ods. 2 písm. a) a b), ako aj článok 6 ods. 3 body 1 a 2 vyhlášky z 5. mája 1994 stanovovali:

„2. V prípade úverov s pohyblivou úrokovou sadzbou, na ktoré sa vzťahuje táto vyhláška, môžu úverové inštitúcie používať len tie referenčné indexy alebo sadzby, ktoré spĺňajú nasledujúce podmienky:

- a) nezávisia výlučne od samotnej úverovej inštitúcie a úverová inštitúcia ich nemôže ovplyvňovať na základe dohôd alebo postupov, ktoré sú vedome súbežné s dohodami alebo postupmi iných inštitúcií,
- b) údaje, na ktorých je index založený, sa získavajú objektívnym matematickým postupom.

3. V prípade úverov s pohyblivou úrokovou sadzbou, na ktoré sa vzťahuje táto vyhláška, nie je potrebné individuálne oznamovať dlžníkovi zmeny uplatniteľnej úrokovej sadzby, ak sú súčasne splnené tieto podmienky:

1. bolo dohodnuté, že sa použije jeden z oficiálnych referenčných indexov alebo jedna z oficiálnych referenčných sadzieb, ktoré sú uvedené v druhom dodatkovom ustanovení tejto vyhlášky,
2. úroková sadzba uplatniteľná na úver je vymedzená spôsobom uvedeným v ustanovení 3a ods. 1 písm. a) alebo b) prílohy II tejto vyhlášky.“

17. IRPH, ktorý má tri varianty, a to IRPH bánk (ďalej len „IRPH Bancos“), IRPH sporiteľní (ďalej len „IRPH Cajas“) a IRPH všetkých úverových inštitúcií (ďalej len „IRPH Entidades“), je oficiálny index zavedený ustanovením 6a Circular 8/1990 del Banco de España, a entidades de crédito, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (obežník Španielskej centrálnej banky č. 8/1990 určený úverovým inštitúciám o transparentnosti operácií a ochrane klientov) zo 7. septembra 1990⁹, zmenený prostredníctvom Circular 5/1994 del Banco de España, a entidades de crédito, sobre modificación de la circular 8/1990, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (obežník Španielskej centrálnej banky č. 5/1994 určený úverovým inštitúciám o zmene obežníka č. 8/1990 o transparentnosti operácií a ochrane klientov) z 22. júla 1994¹⁰ (ďalej len la „obežník č. 8/1990“). V štvrtom bode dôvodovej správy k obežníku č. 5/1994 bolo uvedené:

„Vybrané referenčné sadzby sú v konečnom dôsledku [RPMN]. Sú nimi bezpodmienečne priemerné sadzby hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľností určených na bývanie za trhovú cenu, pretože sa v nich okrem iného prejavuje účinok poplatkov. Ich samotné priame uplatňovanie ako zmluvných sadzieb by preto viedlo k tomu, že [RPMN] hypotekárnej operácie bude vyššia než trhové sadzby. Na vyrovnanie ich [RPMN] s trhovými [RPMN] by sa mal uplatniť záporný rozdiel, ktorého hodnota by sa mala meniť v závislosti od poplatkov za operáciu a frekvencie splátok...“.

⁹ BOE č. 226, z 20. septembra 1990, s. 27498.

¹⁰ BOE č. 184, z 3. augusta 1994, s. 25106. Tento obežník upravoval celkovo šesť indexov: IRPH Bancos, IRPH Cajas, IRPH Entidades, index CECA (index Španielskej konfederácie sporiteľní), vnútornú mieru výnosnosti na sekundárnom trhu štátnych dlhopisov so zostávajúcou dobou platnosti dva až šesť rokov a sadzbu platnú na medzibankovom trhu v Madride (v angličtine „Madrid InterBank Offered Rate“, ďalej len „MIBOR“). MIBOR zanikol v roku 1999, keď bola v Španielsku zavedená medzibanková sadzba v eurách (v angličtine „Euro Interbank offered Rate“, ďalej len „Euribor“).

18. Ustanovenie 2 obežníka č. 8/1990, nazvané „Informácie o uplatňovaných úrokových sadzbách“, sa týkalo informácií, ktoré sa majú oznamovať Španielskej centrálnej banke, aby zostavila a zverejnila určité referenčné indexy alebo sadzby hypotekárneho trhu. Toto ustanovenie bolo sformulované takto:

„... Banky, sporiteľne, Španielska konfederácia sporiteľní, pobočky zahraničných úverových inštitúcií a spoločnosti poskytujúce hypotekárne úvery poskytnú Španielskej centrálnej banke do pätnásteho dňa každého mesiaca informácie o priemerných sadzbách úverových a vkladových operácií v [španielskych] pesetách [ESP] uskutočnených v Španielsku, ktoré boli začaté alebo obnovené v predchádzajúcom mesiaci.“

19. Ustanovenie 6a obežníka č. 8/1990, nazvané „Hypotekárne úvery“, v odseku 3 písm. b) odkazovalo na IRPH Cajas takto:

„3. Na účely druhého dodatkového ustanovenia vyhlášky o hypotekárnych úveroch sa za oficiálne považujú nasledujúce referenčné indexy alebo sadzby, ktorých definícia a spôsob výpočtu sú uvedené v prílohe VIII:

b) priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých sporiteľňami.

...

Španielska centrálna banka primeraným spôsobom zverejní tieto indexy, ktoré sa v každom prípade raz mesačne uverejnia v *Boletín Oficial del Estado* [štátny úradný vestník].“

20. Definícia a matematický vzorec výpočtu týchto indexov sa nachádzajú v prílohe VIII obežníka č. 8/1990. V prílohe VIII ods. 2 tohto obežníka je IRPH Cajas vymedzený ako „jednoduchý priemer priemerných úrokových sadzieb vážených istinou v rámci úverových operácií zabezpečených záložným právom k nehnuteľnosti, ktorých doba splatnosti je tri a viac rokov, na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu, ktoré v mesiaci, na ktorý sa daný index vzťahuje, začali alebo obnovili všetky sporiteľne. Tieto vážené priemerné úrokové sadzby sú ekvivalentné ročné sadzby, ktoré Španielskej centrálnej banke za tieto úvery oznámili všetky sporiteľne v súlade s ustanovením 2.

Vzorec na výpočet tejto sadzby je:

$$Ica = \frac{\sum ica}{nca}$$

Ica = súčet ica/nca

kde:

Ica = priemer vážených priemerných úrokových sadzieb všetkých sporiteľní,

ica = vážená priemerná sadzba úverov jednotlivých sporiteľní,

nca = počet sporiteľní, ktoré poskytli údaje.“

21. IRPH Cajas a IRPH Bancos, ako aj index CECA prestali byť oficiálnymi referenčnými sadzbami okamihom nadobudnutia účinnosti vyhlášky č. 2899/2011 a Circular 5/2012, del Banco de España, a entidades de crédito y proveedores de servicios de pago, sobre transparencia de los servicios bancarios y responsabilidad en la concesión de préstamos (obežník Španielskej centrálnej banky č. 5/2012 určený úverovým inštitúciám a poskytovateľom platobných služieb o transparentnosti bankových služieb a zodpovednosti pri poskytovaní úverov) z 27. júna 2012 (ďalej len „obežník

č. 5/2012“).¹¹

22. IRPH Cajas bol nahradený prostredníctvom IRPH všetkých španielskych úverových inštitúcií (ďalej len „IRPH Conjunto de Entidades“), ktorý je v súčasnosti podľa vyhlášky č. 2899/2011 jedným zo šiestich oficiálnych referenčných indexov, ktoré existujú v Španielsku.

23. Článok 27 vyhlášky č. 2899/2011, nazvaný „Oficiálne úrokové sadzby“, v odseku 1 písm. a) odkazuje na IRPH Conjunto de Entidades. Tento IRPH sa stanovuje na základe hodnôt operácií, ktoré úverové inštitúcie skutočne uzavreli so svojimi klientmi počas každého obdobia. V tomto ustanovení sa uvádza:

„Na účely ich uplatňovania úverovými inštitúciami za podmienok stanovených v tejto ministerskej vyhláške sa raz mesačne budú uverejňovať nasledujúce oficiálne úrokové sadzby: a) priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých úverovými inštitúciami v Španielsku“.

24. IRPH Conjunto de Entidades vytvorili španielske finančné orgány, a to Španielska centrálna banka a Dirección General del Tesoro (generálne riaditeľstvo pre rozpočet), pričom tento index má od svojho začlenenia do uvedených obehníkov Španielskej centrálnej banky a uverejnenia v *Boletín Oficial del Estado* (štátny úradný vestník) oficiálny charakter.

25. Ley 14/2013 de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (zákon č. 14/2013 o podpore podnikateľov a ich internacionalizácii)¹² z 27. septembra 2013 (ďalej len „zákon č. 14/2013“) v pätnástom dodatkovom ustanovení, nazvanom „Prechodný režim pre zánik referenčných indexov alebo úrokových sadzieb“, stanovuje dátum, od ktorého Španielska centrálna banka už nebude uverejňovať IRPH Cajas a IRPH Bancos, ako aj index CECA. Toto ustanovenie je sformulované takto:

„1. S účinnosťou od 1. novembra 2013 Španielska centrálna banka prestane uverejňovať na svojej internetovej stránke nasledujúce oficiálne indexy uplatniteľné na úvery alebo hypotekárne úvery v súlade s platnými právnymi predpismi a dôjde k úplnému zániku týchto indexov:

...

b) priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých sporiteľňami [IRPH Cajas];

c) aktívna referenčná sadzba sporiteľní [CECA].

2. Odkazy na sadzby uvedené v predchádzajúcom odseku sa s účinnosťou od nasledujúcej revízie uplatniteľných sadzieb nahradia náhradnou sadzbou alebo náhradným referenčným indexom, ktoré stanovuje zmluva.

3. Pokiaľ zmluva nestanovuje sadzbu alebo referenčný index alebo ak táto sadzba alebo tento index patrí k zaniknutým indexom alebo sadzbám, ako náhradná sadzba sa použije oficiálna úroková sadzba nazvaná „priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých úverovými inštitúciami v Španielsku“, na ktorú sa uplatní marža rovnajúca sa aritmetickému priemeru rozdielov medzi sadzbou, ktorá sa ruší, a vyššie uvedenou sadzbou, vypočítaných podľa údajov dostupných v období odo dňa uzavretia zmluvy do dňa skutočného nahradenia tejto sadzby.

¹¹ BOE č. 161, zo 6. júla 2012, s. 48855.

¹² BOE č. 233, z 28. septembra 2013, s. 78787.

Nahradenie sadzieb v súlade s týmto odsekom má automaticky za následok zmenu zmluvy bez toho, aby došlo k zmene alebo strate poradia zapísaného záložného práva k nehnuteľnosti.

4. Zmluvné strany sa nemôžu domáhať zmeny, jednostrannej zmeny alebo zrušenia úveru ako protihodnoty za uplatnenie tohto ustanovenia.“

III. Skutkové okolnosti sporu vo veci samej a prejudiciálne otázky

26. Dňa 19. júla 2001 uzavrel pán Gómez del Moral Guasch so spoločnosťou Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, ktorej právnou nástupníčkou je Bankia, zmluvu o hypotekárnom úvere vo výške 132 222,66 eura na financovanie nadobudnutia nehnuteľnosti určenej na bývanie.

27. Prvá časť podmienky 3a tejto zmluvy o úvere, ktorá sa týkala spôsobu výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby uplatniteľnej na uvedený úver (IRPH Cajas), znie takto:

„Podmienka 3a. Pohyblivá úroková sadzba.

1. Zmluvná úroková sadzba sa určuje na polročné obdobia od dátumu podpísania zmluvy, pričom v prvom polroku sa uplatní sadzba uvedená v tretej finančnej podmienke. Pre nasledujúce polroky sa uplatní priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých sporiteľňami platná v okamihu revidovania úrokovej sadzby a pravidelne uverejňovaná Banco de España [Španielska národná banka, Španielsko] v B.O.E. [Boletín Oficial del Estado (štátny úradný vestník)] pre hypotekárne úvery s pohyblivou sadzbou na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie, zaokrúhlená nahor na najbližšiu štvrtinu percentuálneho bodu a zvýšená o 0,25 percentuálneho bodu [*sic*]“.

28. Sadzbou, ktorá sa uplatní subsidiárne podľa rovnakého kritéria ako predchádzajúca referenčná sadzba, je index CECA.

29. Dňa 18. apríla 2017 podal pán Gómez del Moral Guasch na Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona) žalobu, ktorou sa domáhal, aby súd vyhlásil predmetnú podmienku za neplatnú na základe jej nekalej povahy z dôvodu, že väčšina hypotekárnych úverov je zvyčajne viazaná na Euribor¹³, ktorý je vo všeobecnosti výhodnejší.

30. V tejto súvislosti vnútroštátny súd spresňuje, že použitie indexu IRPH, ktorý sa využíva pri hypotekárnych úveroch s pohyblivou úrokovou sadzbou a ktorý predstavuje približne 10 % úverov poskytovaných v Španielsku, je totiž menej priaznivé pre spotrebiteľa než použitie indexu Euribor, ktorý sa využíva v prípade 90 % hypotekárnych úverov. Uvádza, že použitie IRPH spôsobuje pre spotrebiteľa v porovnaní s indexom Euribor dodatočné náklady vo výške približne 18 000 až 21 000 eur na hypotekárny úver, a vyjadruje pochybnosti o úrovni informácií, ktoré mal k dispozícii žalobca vo veci samej pri uzatváraní predmetnej zmluvy.

31. Vnútroštátny súd odôvodňuje prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania svojimi pochybnosťami o tom, či je sporná podmienka, ktorá stanovuje úrokovú sadzbu na základe zákonného indexu, akým je IRPH, vyňatá z pôsobnosti smernice 93/13 a či sa má táto smernica vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd preskúmal nekalú povahu tejto podmienky.

¹³ V čase uzavretia zmluvy Euribor nebol jedným z oficiálnych referenčných indexov upravených obežníkom 8/1990. Z pripomienok španielskej vlády však vyplýva, že oficiálny referenčný index viazaný na vývoj indexu Euribor bol zavedený prostredníctvom Circular 7/1999 del Banco de España, a Entidades de crédito, sobre modificación de la Circular 8/1990 (obežník Španielskej centrálnej banky 7/1999 určený úverovým inštitúciám, ktorým sa mení obežník 8/1990) z 29. júna 1999 (BOE č. 163, z 9. júla 1999, s. 26016).

32. Pochybnosti vnútroštátneho súdu súvisia najmä s otázkou, či skutočnosť, že IRPH je upravený správnym ustanovením citovaným v zmluve o hypotekárnom úvere v podobe zmluvnej podmienky, takže toto ustanovenie nie je kogentné ani dispozitívne, má za následok, že na spornú podmienku sa neuplatní výnimka podľa článku 1 ods. 2 smernice 93/13. Tento súd sa v tejto súvislosti domnieva – pričom sa opiera najmä o rozsudky Andriciuc a i.¹⁴ a Kušionová¹⁵ –, že také ustanovenie nie je záväzné, keďže ide o správne ustanovenie, ktoré upravuje pohyblivý zmluvný úrok, ktorý do zmluvy fakultatívne vložil predajca alebo dodávateľ. Tvrdí, že vzhľadom na to, že IRPH sa uplatní len z dôvodu spornej podmienky, predajca alebo dodávateľ mohol naviazať hypotekárny úver na iný index. Tento súd tiež spresňuje, že v prípade neexistencie dohody medzi zmluvnými stranami sa uvedené ustanovenie neuplatní subsidiárne.

33. Vnútroštátny súd uvádza, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) však vo svojom rozsudku č. 669/2017¹⁶ nedávno rozhodol v opačnom zmysle, pričom konštatoval, že IRPH Entidades ako taký nespadá pod smernicu 93/13, keďže bol určený zákonným ustanovením. Vnútroštátny súd tiež spresňuje, že tento rozsudok, ktorý bol vydaný v pléne, predstavuje záväznú judikatúru, ktorú musia priamo uplatňovať všetky španielske súdy.

34. Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, aké informácie má poskytnúť predajca alebo dodávateľ, keď uzatvára so spotrebiteľmi zmluvy o hypotekárnom úvere s pohyblivou sadzbou viazanou na zákonný index, akým je IRPH, ktorého výpočtový vzorec je zložitý a pre priemerného spotrebiteľa málo transparentný, ako aj o tom, aké dôsledky treba vyvodiť z konštatovania nekalej povahy spornej podmienky. V tejto súvislosti poukazuje na to, že španielsky zákonodarcia neprebral výnimku stanovenú v článku 4 ods. 2 smernice 93/13 s cieľom zaručiť vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľa, než akú stanovuje táto smernica, a pýta sa, či je uplatňovanie tohto ustanovenia v súlade s ustanoveniami uvedenej smernice.

35. Za týchto podmienok Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona) rozsudkom zo 16. februára 2018, doručeným do kancelárie Súdneho dvora v ten istý deň, rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Má byť [IRPH Cajas] predmetom súdnej ochrany v tom zmysle, že zahŕňa posudzovanie, či je tento index pre spotrebiteľa zrozumiteľný, bez toho, aby tomu bránila skutočnosť, že tento index je upravený regulačnými alebo správnymi ustanoveniami, keďže tento prípad nie je uvedený v článku 1 ods. 2 smernice 93/13, pretože nejde o záväzné ustanovenie, ale takýto pohyblivý zmluvný úrok do zmluvy fakultatívne vložil predajca alebo dodávateľ?
2. a) Je podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13, ktorý nebol do španielskeho právneho poriadku prebratý, v rozpore so smernicou 93/13 a jej článkom 8 situácia, keď španielsky súd odkáže na článok 4 ods. 2 tejto smernice a uplatní ho, ak toto ustanovenie nebolo do španielskeho právneho poriadku prebraté z vôle zákonodarcu, ktorý sa usiloval o najvyššiu úroveň ochrany vo vzťahu ku všetkým zmluvným podmienkam, ktoré predajca alebo dodávateľ môže vložiť do spotrebiteľskej zmluvy, vrátane podmienok, ktoré sa týkajú hlavného predmetu zmluvy, a to aj vtedy, ak sú formulované jasne a zrozumiteľne?
- b) Je na účely pochopenia podstatnej zmluvnej podmienky, konkrétne IRPH, v každom prípade potrebné poskytnúť alebo uverejniť informácie o nasledujúcich skutočnostiach a údajoch alebo o niektorých z nich?

¹⁴ Rozsudok z 20. septembra 2017 (C-186/16, EU:C:2017:703, body 28, 29 a 31).

¹⁵ Rozsudok z 10. septembra 2014 (C-34/13, EU:C:2014:2189, body 77 až 79).

¹⁶ Rozsudok zo 14. decembra 2017 (ES:TS:2017:4308) (ďalej len „rozsudok zo 14. decembra 2017“).

- i) vysvetlenie spôsobu tvorby referenčnej sadzby, to znamená informovanie o tom, že tento index zahŕňa popri nominálnom úroku aj poplatky a ďalšie náklady, že ide o jednoduchý a nie vážený priemer, že predajca alebo dodávateľ musel vedieť a informovať o tom, že mal uplatniť záporný rozdiel, a že poskytované údaje sú na rozdiel od inej bežne používanej referenčnej sadzby, t. j. indexu Euribor, neverejné;
 - ii) vysvetlenie doterajšieho vývoja a možného budúceho vývoja spolu s informovaním a uverejnením grafov, ktoré spotrebiteľovi jasne a zrozumiteľne ukazujú, aký bol vývoj tejto osobitnej sadzby vo vzťahu k indexu Euribor, ktorá je bežne používanou sadzbou pre úvery zabezpečené záložným právom k nehnuteľnosti.
- c) Ak Súdny dvor dospeje k záveru, že vnútroštátnemu súdu prináleží, aby posúdil nekalú povahu zmluvných podmienok a aby vyvodil všetky dôsledky podľa vnútroštátneho práva, kladie tento súd Súdnemu dvoru otázku, či neinformovanie o všetkých týchto skutočnostiach nevedie k neporozumeniu uvedenej podmienky, pretože pre priemerného spotrebiteľa takáto podmienka nie je zrozumiteľná (článok 4 ods. 2 smernice 93/13), alebo či ich opomenutie neznamená nekalé konanie zo strany predajcu alebo dodávateľa, takže spotrebiteľ by nesúhlasil s tým, aby bol referenčným indexom pre jeho úver IRPH, keby bol vhodne informovaný?
3. Ak sa určí, že IRPH Cajas je neplatný, ktorý z dvoch nasledujúcich dôsledkov by v prípade neexistencie dohody alebo v prípade, že by dohoda bola pre spotrebiteľa nepriaznivejšia, bol v súlade s článkom 6 ods. 1 a článkom 7 ods. 1 smernice 93/13?
- a) úprava zmluvy spočívajúca v uplatnení náhradného bežného indexu, a to indexu Euribor, keďže ide o zmluvu viazanú najmä na úrokový výnos v prospech [úverovej] inštitúcie, [ktorá má postavenie] predajcu alebo dodávateľa;
 - b) upustenie od uplatňovania úroku s ponechaním jedinej povinnosti dlžníka vrátiť istinu úveru v lehotách určených v zmluve.“

IV. Konanie na Súdnom dvore

36. Predseda Súdneho dvora uznesením z 10. apríla 2018 zamietol žiadosť Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona) o prejednanie tejto veci v skrátenom konaní upravenom v článku 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

37. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej, španielska vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Európska komisia. Tí istí účastníci konania predniesli ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 25. februára 2019.

V. Analýza

38. Prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom sa týkajú troch problémov, a to po prvé dosahu výnimky uvedenej v článku 1 ods. 2 smernice 93/13, po druhé rozsahu a obsahu preskúmania transparentnosti spornej podmienky v súlade s článkom 4 ods. 2 tejto smernice a napokon po tretie dôsledkov konštatovania nekalého povahy tejto podmienky.

39. Ešte pred preskúmaním týchto problémov treba zdôrazniť, že tak vnútroštátny súd, ako aj účastníci konania vo veci samej, španielska vláda a Komisia poukázali na špecifiká IRPH Cajas uvedeného v spornej podmienke, ako aj na rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) zo 14. decembra 2017.

40. Preto považujem za vhodné uviesť niekoľko poznámok týkajúcich sa týchto dvoch aspektov.

A. Úvodné poznámky

1. IRPH Cajas: vývoj a fungovanie

41. Vnútroštátny súd uvádza, že v čase podpísania zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej medzi žalobcom vo veci samej a spoločnosťou Bankia sporná podmienka na účely určenia úrokovej sadzby úveru stanovovala, že sa uplatní IRPH Cajas, ktorý bol takto označený z dôvodu, že pri jeho výpočte sa zohľadňovali len operácie týkajúce sa hypotekárnych úverov uskutočnené sporiteľňami.¹⁷

42. Z právneho rámca, ako ho opísal vnútroštátny súd, vyplýva, že IRPH Cajas bol v tom čase jedným z „referenčných indexov založených na hypotekárnych úveroch“ zavedených ustanovením 6a ods. 3 písm. b) obehníka č. 8/1990, a preto mal oficiálny a zákonný charakter.¹⁸ Vnútroštátny súd však spresňuje, že od nadobudnutia účinnosti vyhlášky č. 2899/2011 IRPH Cajas (ako aj IRPH Bancos a index CECA) už nie je oficiálnym referenčným indexom a že pre hypotekárne úvery, ktoré využívajú tieto indexy, bol stanovený prechodný režim.¹⁹

43. Pokiaľ ide o tento prechodný režim, španielska vláda uviedla, že pätnáste dodatkové ustanovenie ods. 2 a 3 zákona č. 14/2013 stanovuje, že odkazy na zaniknuté sadzby sa nahrádzajú „náhradnou sadzbou alebo náhradným referenčným indexom, ktoré stanovuje zmluva“ a že – pokiaľ neexistuje zmluvná náhradná sadzba alebo zmluvný náhradný index alebo ak táto sadzba alebo tento index patrí k zaniknutým indexom alebo sadzbám – čo platí v prejednávanej príhode –²⁰, predmetná sadzba alebo predmetný index sa nahradí „oficiálnou úrokovou sadzbou nazvanou, priemerná sadzba hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých úverovými inštitúciami v Španielsku“ [IRPH Conjunto de Entidades], na ktorú sa uplatní marža rovnajúca sa aritmetickému priemeru rozdielov medzi sadzbou, ktorá sa ruší, a vyššie uvedenou sadzbou, vypočítaných podľa informácií dostupných v období odo dňa uzavretia zmluvy do dňa skutočného nahradenia tejto sadzby“²¹.

44. Táto vláda tiež zdôraznila, že podľa pätnásteho dodatkového ustanovenia ods. 3 zákona č. 14/2013 toto nahradenie malo automaticky za následok zmenu zmluvy bez toho, aby došlo k zmene alebo strate poradia zapísaného záložného práva k nehnuteľnosti. Dodala, že pätnáste dodatkové ustanovenie ods. 4 uvedeného zákona stanovovalo, že zmluvné strany sa na súde nemôžu domáhať zmeny, jednostrannej zmeny alebo zrušenia úveru. V súčasnosti je teda indexom uvedeným v podmienke 3a zmluvy IRPH Conjunto de Entidades.

45. Pokiaľ ide o fungovanie IRPH Cajas, vnútroštátny súd v prvom rade uvádza, že tento index sa vypočítaval na základe údajov, ktoré sporiteľne každý mesiac poskytl Španielskej centrálnej banke, a predstavoval jednoduchý priemer, pričom každá sporiteľňa mala rovnaký význam bez ohľadu na objem poskytnutých úverov. Podľa tohto súdu teda v prípade, keď sa podiel určitej sporiteľne na trhu

¹⁷ Z pripomienok spoločnosti Bankia vyplýva, že zmluva o hypotekárnom úvere, o ktorú ide v konaní vo veci samej, stanovovala pohyblivú úrokovú sadzbu vo výške 5,25 % na prvých šesť mesiacov a na zvyšnú dobu trvania úveru pohyblivú úrokovú sadzbu viazanú na IRPH Cajas zvýšenú o maržu vo výške 0,25 percentuálneho bodu. Bankia tiež uvádza, že bola stanovená doba splatnosti v dĺžke 300 mesiacov (25 rokov) a že odo dňa uzavretia zmluvy o hypotekárnom úvere dlžník uhrádza dohodnuté sumy.

¹⁸ Podľa vnútroštátneho súdu je IRPH Cajas referenčným indexom pre hypotekárne úvery, ktorý je upravený právnym predpisom, má normatívny charakter, a preto je zákonný. Pozri body 17 až 19 vyššie.

¹⁹ Z písomných pripomienok španielskej vlády vyplýva, že jediné prechodné ustanovenie vyhlášky č. 2899/2011 stanovovalo, že IRPH Cajas, IRPH Bancos a index CECA sa budú naďalej uverejňovať a budú sa považovať za spôsobilé na všetky účely, kým nebude stanovený prechodný režim pre dotknuté úvery. Podľa tejto vlády však úverové inštitúcie nemohli uplatňovať tieto referenčné indexy v nových zmluvách o hypotekárnych úveroch.

²⁰ V prejednávanej príhode bol náhradným referenčným indexom v zmluve o úvere index CECA, ktorý pri nadobudnutí účinnosti vyhlášky č. 2899/2011 a obehníka č. 5/2012 tiež prestal byť jedným z oficiálnych referenčných indexov. Pozri body 21 a 28 vyššie.

²¹ Pozri body 22 až 25 vyššie.

v niektorom mesiaci v dôsledku zvýšenia úrokových sadzieb alebo poplatkov znížil, nemalo to vplyv na jej reprezentatívnosť v rámci IRPH Cajas. To znamená, že čím menší bol počet sporiteľní, tým väčší bol vplyv ostatných sporiteľní na IRPH Cajas, takže každá sporiteľňa mohla ovplyvniť výsledný IRPH Cajas zvýšením úrokov alebo poplatkov účtovaných v dotknutom mesiaci.

46. V druhom rade vnútroštátny súd uvádza, že informácie poskytované sporiteľňami na získanie aritmetického priemeru IRPH zahŕňali RPMN, náklady a poplatky, ktoré predstavovali približne viac než štvrtinu percentuálneho bodu nad rámec nominálnej úrokovej sadzby, ako aj podmienky, ktoré stanovovali minimálnu úrokovú sadzbu alebo zaokrúhlenie nahor na najbližšiu jednotku.

47. V treťom rade vnútroštátny súd uvádza, že podľa vnútroštátnej právnej úpravy sa pri výpočte IRPH nezohľadňovali sadzby, ktoré boli znížené na základe dotácií alebo dohôd v prospech zamestnancov a ktoré by výsledok znížili.

48. V štvrtom rade vnútroštátny súd spresňuje, že vzhľadom na to, že vážené priemerné sadzby predstavovali RPMN, na to, aby IRPH odrážal priemerné trhové úroky, bolo potrebné – ako to uviedla Španielska centrálna banka²² – s cieľom vyrovnať inflačný účinok poplatkov uplatniť zápornú maržu, ktorej hodnota závisela od uplatňovaných poplatkov. V prejednávanom prípade a vo všeobecnosti sa pritom uplatňovala kladná marža, a to IRPH Cajas + 0,25 percentuálneho bodu.

49. V piatom rade vnútroštátny súd dodáva, že v pobočkách spoločnosti Bankia bol IRPH klientom prezentovaný ako menej kolísajúci, istejší a stabilnejší index než Euribor²³, takže je tiež potrebné položiť si otázku, či sa mali predložiť jednotlivé grafy, založené na údajoch Španielskej centrálnej banky, ktoré boli v tom čase spoločnosti Bankia známe, aby spotrebiteľ vedel o vývoji oboch indexov (IRPH a Euribor).

50. Vnútroštátny súd v poslednom rade uvádza, že všetky tieto údaje okrem ich matematického vzorca, ktorý je tiež jedným z prvkov ich zrozumiteľnosti a ktorý je uvedený v prílohe VIII ods. 1 obežníka č. 8/1990, nasvedčujú tomu, že IRPH je celkovo komplexný index, ktorý by si mohol vyžadovať viac informácií a reklamy, keďže je jednou z podstatných náležitostí zmluvy.

2. Rozsudok zo 14. decembra 2017

51. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj z písomných pripomienok španielskej vlády a Komisie vyplýva, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa vo svojom rozsudku zo 14. decembra 2017 vyjadril k zmluvnej podmienke podobnej tej, o ktorú ide v konaní vo veci samej, ktorá stanovovala uplatnenie IRPH Entidades.²⁴

52. S výhradou neskorších overení, ktoré prípadne uskutoční vnútroštátny súd, z písomných pripomienok španielskej vlády vyplýva, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) vzal do úvahy nižšie uvedené skutočnosti.

53. Tribunal Supremo (Najvyšší súd) najprv konštatoval, že IRPH Entidades je index vymedzený a upravený zákonom, ktorý do zmluvy o hypotekárnom úvere s pohyblivou úrokovou sadzbou vložila úverová inštitúcia, ktorá je veriteľom, prostredníctvom všeobecnej zmluvnej podmienky. Napriek tomu „zmluvná strana, ktorá do zmluvy vloží vopred naformulovanú podmienku, zmluvne nevymedzí referenčný index, ale odkáže na jeden z oficiálnych indexov upravených zákonnými ustanoveniami pre

²² Pozri štvrtý odsek dôvodovej správy k obežníku č. 5/1994. Pozri tiež bod 17 vyššie.

²³ Tento súd odkazuje na nasledujúce internetové adresy: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3937/Informe%20IRPH_castella_ok.pdf a https://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/Folletos/Fic/Guia_hipotecaria_2013.pdf.

²⁴ Komisia upozorňuje na skutočnosť, že „hoci v tomto rozsudku podal výklad ustanovení smernice 93/13 súd, proti rozhodnutiu ktorého nie je prípustný opravný prostriedok, tento rozsudok bol vydaný bez polozenia otázky, o ktorú ide v tomto prípade, Súdnemu dvoru“.

tento typ zmlúv. Preto je úlohou orgánov verejnej moci dbať na to, aby tieto indexy boli v súlade s právnymi predpismi týkajúcimi sa transparentnosti bánk, a teda toto preskúmanie je vyňaté z právomoci civilných súdov. ... Index *ako taký* preto nemôže byť predmetom skúmania transparentnosti z hľadiska smernice 93/13²⁵.

54. Tribunal Supremo (Najvyšší súd) ďalej po tom, čo rozobral predmetnú podmienku, dospel k záveru, že táto podmienka tak z formálneho, ako aj z vecného hľadiska spĺňa kritérium transparentnosti. Na jednej strane uviedol, že z formálneho hľadiska táto podmienka spĺňa kritérium, ktoré označil ako „kritérium vloženia“, lebo bola gramaticky jasná a zrozumiteľná a umožňovala dlžníkovi pochopiť a súhlasiť s tým, že pohyblivá úroková sadzba uplatniteľná na jeho hypotekárny úver sa vypočíta na základe sadzby stanovenej a kontrolovanej Španielskou centrálnou bankou. Na druhej strane z vecného hľadiska bola táto podmienka podľa jeho názoru transparentná a umožňovala zistiť, aká ekonomická záťaž vyplýva z jeho úveru. Konštatoval, že spotrebiteľ je schopný pochopiť, že bude musieť platiť sumu vyplývajúcu zo sčítania indexu a marže. V tejto súvislosti sa Tribunal Supremo (Najvyšší súd) domnieval – ako to vyplýva z pripomienok španielskej vlády –, že vzhľadom na to, že išlo o oficiálny index, pre priemerného riadne informovaného spotrebiteľa bolo ľahké oboznámiť sa s jednotlivými systémami výpočtu a porovnať používané možnosti a že od bankovej inštitúcie nebolo možné vyžadovať, aby navrhla rôzne indexy ani aby vysvetlila, ako bol index stanovený.

55. V tomto smere Tribunal Supremo (Najvyšší súd) nekonštatoval, že skutočnosť, že Euribor bol pre spotrebiteľa priaznivejší, predstavovala relevantnú okolnosť, keďže pri skúmaní transparentnosti nemôže byť smerodajný „spätný pohľad“.²⁶ Okrem toho sa domnieval, že táto argumentácia nezohľadňuje skutočnosť, že úroková sadzba sa nerovná indexu, ale indexu zvýšeného o maržu, a že nebolo preukázané, že marže uplatňované na úvery viazané na Euribor boli výhodnejšie než marže uplatňované na úvery viazané na IRPH. Tiež konštatoval, že zo štatistického hľadiska boli marže IRPH dokonca nižšie a že táto argumentácia nezohľadňuje ani skutočnosť, že marže sú vyššie alebo nižšie v dôsledku iných zmluvných okolností (súhlas s inkasom mzdy, vinkulácia atď.). Tribunal Supremo (Najvyšší súd) spresnil, že dôležitý nie je rozdiel medzi IRPH a indexom Euribor, ale budúci vývoj IRPH, a že od banky nemožno žiadať, aby poznala tento vývoj ani aby o ňom informovala dlžníka. Vývoj hodnoty indexu Euribor a hodnoty IRPH v minulosti bol navyše pomerne podobný.

56. Tribunal Supremo (Najvyšší súd) napokon uviedol, že je rozporuplné tvrdiť, že banka vedela, že IRPH bude výhodnejší než Euribor, hoci IRPH bol uplatnený len pri menej než 15 % úverov. Z tých istých dôvodov by sa mohol odkaz na Euribor vyhlásiť za neplatný, ak by bol jeho vývoj menej priaznivý.

57. Po opísaní skutočností, ktoré uviedol vnútroštátny súd a účastníci konania, sa teraz budem zaoberať rozborom právnych problémov, ktoré prejudiciálne otázky vyvolávajú.

B. O prejudiciálnych otázkach

1. O prvej prejudiciálnej otázke: dosah výnimky uvedenej v článku 1 ods. 2 smernice 93/13

58. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či IRPH Cajas môže byť predmetom skúmania transparentnosti na základe smernice 93/13. Ako však uviedli Bankia, španielska vláda, ako aj Komisia, keďže IRPH Cajas upravujú regulačné ustanovenia, sám osebe nemôže byť predmetom takého skúmania.

²⁵ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

²⁶ Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa v tomto smere opieral o úvahy, ktoré Súdny dvor uviedol v bodoch 53 a 54 rozsudku z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703).

59. Podľa môjho názoru sa táto otázka odlišuje od otázky, či zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, ktorá stanovuje uplatnenie tohto indexu na účely výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby uvedeného úveru, ako je to v konaní vo veci samej, spadá do pôsobnosti smernice 93/13.

60. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v rámci postupu spolupráce s vnútroštátnymi súdmi zakotveného v článku 267 ZFEÚ prislúcha Súdnemu dvoru dať vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť prejednávany spor, a z tohto pohľadu je úlohou Súdneho dvora prípadne preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené.²⁷

61. Zastávam názor, že v prejednávanom prípade treba prvú prejudiciálnu otázku chápať tak, že jej predmetom je v podstate otázka, či sa má článok 1 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že z pôsobnosti tejto smernice je vylúčená podmienka zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, o akú ide v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje úrokovú sadzbu na základe jedného zo šiestich zákonných oficiálnych referenčných indexov, ktoré môžu úverové inštitúcie uplatňovať na hypotekárne úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou.

62. Na úvod je potrebné preskúmať tvrdenie španielskej vlády, podľa ktorého vzhľadom na to, že IRPH Cajas je zákonný oficiálny index, ktorý upravujú regulačné alebo správne ustanovenia uverejňované každý mesiac v *Boletín Oficial del Estado* (štátny úradný vestník), otázka skúmania transparentnosti tohto indexu podľa článku 1 ods. 2 smernice 93/13 nespadá do pôsobnosti tejto smernice. Keďže teda uvedený index nemožno vyhlásiť za nekalý, jeho vloženie do spornej podmienky nemá vplyv na tento výklad.

63. V tejto súvislosti španielska vláda a Bankia uviedli, že po zrušení IRPH Cajas bol index, ktorý sa v súčasnosti uplatňuje na zmluvu o hypotekárnom úvere, o ktorú ide vo veci samej, a to IRPH Conjunto de Entidades, uplatnený na základe záväzného zákonného ustanovenia, ktorým je pätnáste dodatkové ustanovenie ods. 2 zákona č. 14/2013. IRPH Conjunto de Entidades sa teda uplatňuje od nadobudnutia jeho účinnosti povinne, takže rovnováha stanovená zákonodarcom je dodržaná. Bankia navyše spresnila, že zákon č. 14/2013 stanovuje, že zmluvné strany sa nemôžu domáhať zmeny, jednostrannej zmeny alebo zrušenia úveru ako protihodnoty za uplatnenie pätnásteho dodatkového ustanovenia ods. 4 zákona č. 14/2013. Preto tvrdia, že IRPH Cajas podľa článku 1 ods. 2 smernice 93/13 nepatrí do pôsobnosti tejto smernice.

64. Z právneho a skutkového rámca opísaného vnútroštátnym súdom som však vyrozumel, že v čase uzavretia zmluvy o hypotekárnom úvere, o ktorú ide v konaní vo veci samej – pričom vnútroštátny súd musí posudzovať nekalú povahu zmluvnej podmienky v tom čase²⁸ –, IRPH, ktorý bol uvedený v spornej podmienke na účely výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby, nebol IRPH Conjunto de Entidades – ktorý nahradil IRPH Cajas na základe pätnásteho dodatkového ustanovenia ods. 2 zákona č. 14/2013, čo viedlo k automatickej zmene zmluvy –, ale IRPH Cajas, ktorý bol zavedený obežníkom č. 8/1990. Skutočnosť, že IRPH Conjunto de Entidades je v súčasnosti oficiálnym referenčným indexom, ktorý je uvedený v podmienke 3a zmluvy o hypotekárnom úvere, a že bol uplatnený na základe zákona podľa záväzného ustanovenia, ktorým je pätnáste dodatkové ustanovenie ods. 2 zákona č. 14/2013, nemá vplyv na analýzu spornej podmienky, ktorá stanovuje uplatnenie IRPH Cajas v znení platnom v čase uzavretia zmluvy.

27 Pozri rozsudky zo 17. júla 1997, Krüger (C-334/95, EU:C:1997:378, body 22 a 23); z 8. decembra 2011, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-157/10, EU:C:2011:813, bod 18), ako aj z 21. decembra 2016, Ucar a Kilic (C-508/15 a C-509/15, EU:C:2016:986, bod 51).

28 Pripomínam, že „podľa článku 4 ods. 1... smernice [93/13] sa má nekalá povaha zmluvnej podmienky posudzovať so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená, a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v danom čase“ [rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 39); z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, bod 42); zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 71), ako aj z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 61). Pokiaľ ide o túto otázku, pozri tiež návrhy, ktoré som predniesol vo veciach Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2018:724, bod 70)].

65. Preto je zrejmé, že vzniknutá otázka sa týka spornej podmienky, ktorá stanovuje uplatnenie IRPH Cajas.²⁹ Na jej zodpovedanie stručne opíšem v prvom rade relevantnú judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa výkladu článku 1 ods. 2 smernice 93/13 a v druhom rade – z hľadiska tejto judikatúry – preskúmam, či sporná podmienka spadá pod smernicu 93/13.

a) Stručné pripomenutie judikatúry Súdneho dvora

66. Na úvod je potrebné pripomenúť, že preskúmanie *ex offio* vnútroštátnym súdom možno požadovať len vtedy, ak ide o zmluvnú podmienku spadajúcu do pôsobnosti smernice 93/13, ako je definovaná v jej článku 1.³⁰ V súlade s článkom 1 ods. 2 smernice 93/13 sú zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia, vyňaté z pôsobnosti tejto smernice.

67. Súdny dvor v rozsudku RWE Vertrieb³¹ po prvý raz objasnil pojem „záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia“ v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13. V tejto súvislosti Súdny dvor pripomenul, že toto ustanovenie stanovuje vylúčenie z pôsobnosti tejto smernice, ktoré sa týka zmluvných podmienok odrážajúcich záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia.³² Takéto vylúčenie predpokladá splnenie dvoch podmienok. Jednak musí zmluvná podmienka odrážať zákonné alebo regulačné ustanovenie a jednak musí byť toto ustanovenie záväzné.³³

68. Na účely určenia, či sú tieto podmienky splnené, Súdny dvor rozhodol, že je úlohou vnútroštátneho súdu, aby overil, či táto podmienka odráža ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa uplatnia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu (záväzne), alebo ustanovenia, ktoré sa uplatnia podporne, a teda automaticky, to znamená v prípade, ak neexistujú odlišné ustanovenia, ktoré si zmluvné strany v tomto ohľade dohodli.³⁴

69. Vnútroštátny súd teda musí overiť, či podmienka dotknutá v spore vo veci samej odráža záväzné ustanovenia vnútroštátneho práva v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13³⁵, pričom musí zohľadniť skutočnosť, že vzhľadom najmä na cieľ tejto smernice, teda ochranu spotrebiteľa, treba výnimku stanovenú v tomto ustanovení vykladať reštriktívne.³⁶

70. Po stručnom opise všeobecného kontextu judikatúry týkajúceho sa výkladu tohto ustanovenia teraz uplatním tento rámec na prejednávanú vec.

29 Španielska vláda v bodoch 8 a 17 svojich písomných pripomienok sama uvádza, že podmienkou, o ktorú ide v konaní vo veci samej, je podmienka, ktorá stanovuje IRPH Cajas, a že v čase uzavretia zmluvy o hypotekárnom úvere, ktorá je predmetom prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania, platila vyhláška z 5. mája 1994.

30 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. apríla 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 28).

31 Rozsudok z 21. marca 2013 (C-92/11, EU:C:2013:180).

32 Rozsudok z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 25).

33 Pozri rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 78), a z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 28). Podľa Súdneho dvora je toto vylúčenie z uplatnenia režimu smernice 93/13 odôvodnené skutočnosťou, že v zásade možno legitímne predpokladať, že vnútroštátny zákonodarca našiel rovnováhu medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých kategórií zmlúv. Pozri tiež rozsudky z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 28), a z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 53).

34 Pozri rozsudok z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 26). Pozri tiež rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 76), a z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 27). Pozri tiež trinásť odôvodnenie smernice 93/13.

35 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 30), ako aj návrhy, ktoré v tejto veci predniesol generálny advokát Wahl (C-186/16, EU:C:2017:313, bod 59). Pozri tiež rozsudok z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, body 69 a 70).

36 Pozri rozsudky z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 31), a z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 77).

b) Spadá sporná podmienka pod výnimku uvedenú v článku 1 ods. 2 smernice 93/13?

71. Na úvod je potrebné zdôrazniť, že – ako vyplýva z predchádzajúcich bodov týchto návrhov –, ak určitá zmluvná podmienka odráža záväzné alebo dispozitívne zákonné alebo regulačné ustanovenie, nevzniká otázka, či táto podmienka patrí do pôsobnosti smernice 93/13. Taká podmienka totiž jednoducho nepodlieha ustanoveniam tejto smernice.

72. Naproti tomu, ak vnútroštátny súd dospeje k záveru, že dotknuté ustanovenie nevyžaduje, aby si úverová inštitúcia vybrala jeden z oficiálnych referenčných indexov uvedených v tomto ustanovení, ale umožňuje použiť iné referenčné indexy, otázka, či zmluvná podmienka, v ktorej je toto ustanovenie citované, spadá do pôsobnosti smernice 93/13, by potom bola bezpochyby relevantná. Je totiž jasné, že taká podmienka by patrila do pôsobnosti tejto smernice. Podľa môjho názoru by išlo o rovnaký prípad, ak by táto právna úprava ukladala úverovej inštitúcii povinnosť vybrať si jeden z oficiálnych referenčných indexov, ktoré táto právna úprava stanovuje.³⁷

73. V prejednávanom prípade sa vnútroštátny súd domnieva, že sporná podmienka, ktorú vopred naformulovala úverová inštitúcia, odráža ustanovenia vnútroštátneho práva. Tvrdí však, že nie sú splnené podmienky stanovené judikatúrou Súdneho dvora na uplatnenie vylúčenia stanoveného v článku 1 ods. 2 smernice 93/13. Po prvé totiž vnútroštátne ustanovenie uvedené v spornej podmienke nie je záväzné, keďže ide o regulačné alebo správne ustanovenie, ktoré upravuje pohyblivý zmluvný úrok, ktorý do zmluvy *fakultatívne* vložil predajca alebo dodávateľ, v tom zmysle, že IRPH Cajas sa neuplatní povinne, bez ohľadu na voľbu zmluvných strán. Po druhé toto ustanovenie sa v prípade neexistencie dohody neuplatní podporne.³⁸

74. V prejednávanom prípade, pokiaľ ide o IRPH Cajas, ktorý je uvedený v spornej podmienke, z právneho rámca prejednáwanej veci vyplýva, že druhé dodatkové ustanovenie vyhlášky z 5. mája 1994, ktorú cituje vnútroštátny súd, splnomocňovalo Španielsku centrálnu banku, aby prostredníctvom obežníka (obežníka č. 8/1990, zmeneného obežníkom č. 5/1994, ktorý je v súčasnosti zrušený, ale ktorý platil v čase uzavretia zmluvy) vymedzila „súbor oficiálnych referenčných indexov alebo sadzieb, ktoré môžu úverové inštitúcie uplatňovať na hypotekárne úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou“³⁹.

75. Z pripomienok spoločnosti Bankia vyplýva, že vyhláška z 5. mája 1994 v článku 6 ods. 2 stanovovala, že v prípade úverov s pohyblivou úrokovou sadzbou, na ktoré sa vzťahovala táto vyhláška, úverové inštitúcie mohli používať len tie referenčné indexy alebo sadzby, „ktoré splňajú nasledujúce podmienky: a) nezávisia výlučne od samotnej úverovej inštitúcie a úverová inštitúcia ich nemôže ovplyvňovať na základe dohôd alebo postupov, ktoré sú vedome súbežné s dohodami alebo postupmi iných inštitúcií; b) údaje, na ktorých je index založený, sa získavajú objektívnym matematickým postupom“.

76. Z pripomienok spoločnosti Bankia tiež vyplýva, že v článku 6 ods. 3 bodoch 1 a 2 vyhlášky z 5. mája 1994 bolo uvedené, že „v prípade úverov s pohyblivou úrokovou sadzbou, na ktoré sa vzťahuje táto vyhláška, nie je potrebné individuálne oznamovať dlžníkovi zmeny uplatniteľnej úrokovej sadzby, ak sú súčasne splnené tieto podmienky: 1. *bolo dohodnuté*, že sa použije jeden z oficiálnych referenčných indexov alebo jedna z oficiálnych referenčných sadzieb, ktoré sú uvedené v druhom dodatkovom ustanovení tejto vyhlášky; 2. úroková sadzba uplatniteľná na úver je vymedzená spôsobom uvedeným v ustanovení 3a ods. 1 písm. a) alebo b) prílohy II tejto vyhlášky“⁴⁰.

37 Pozri bod 83 nižšie.

38 Predstavitelia španielskej právnej vedy, ktorí komentovali rozsudok zo 14. decembra 2017, sa domnievajú, že ide o ustanovenie, ktoré nie je ani kogentné, ani dispozitívne. Pozri CÁMARA LAPUENTE, S.: IRPH y STS 14.12.2017: dos colosos con pies de barro. El art. 1.2 de la Directiva 93/13 no blinda en realidad cualquier cláusula que reproduzca „normas“. Transparencia lejos del suelo. In: MARIANO YZQUIERDO TOLSADA (coord.): *Comentarios a las Sentencias de Unificación de Doctrina (Civil y Mercantil)*, č. 9, Dykinson, 2017, s. 211 až 236, najmä s. 219 a 222.

39 Pozri bod 15 vyššie. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

40 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

77. V tejto súvislosti – ako španielska vláda uviedla vo svojich písomných pripomienkach – v prílohe II vyhlášky z 5. mája 1994, nazvanej „Finančné podmienky v zmluvách o hypotekárnom úvere, na ktoré sa vzťahuje táto vyhláška“, boli stanovené informácie, ktoré museli byť uvedené v týchto podmienkach. Z týchto pripomienok vyplýva, že bod 3a tejto prílohy II, nazvaný „Pohyblivá úroková sadzba“, okrem iného stanovoval, že pri vymedzení pohyblivej úrokovej sadzby musí byť táto sadzba vyjadrená v jednej z foriem uvedených v tomto ustanovení. Bod 3a písm. a), b) a c) uvedenej prílohy II odkazoval na definície pohyblivej úrokovej sadzby, ktoré stanovujú uplatnenie referenčného indexu, *alebo* – podľa písmena d) tohto ustanovenia – „akýmkoľvek iným spôsobom, pokiaľ je jasný, konkrétny a zrozumiteľný pre dlžníka a je v súlade s právom“⁴¹.

78. Zdá sa teda – s výhradou neskorších overení, ktoré prípadne uskutoční vnútroštátny súd –, že vyhláška z 5. mája 1994 v prípade úverov s pohyblivou úrokovou sadzbou nevyžadovala použitie jedného zo šiestich oficiálnych referenčných indexov, medzi ktoré patrili IRPH Cajas, ale stanovovala – ako vyplýva z vnútroštátnych predpisov citovaných spoločnosťou Bankia v jej pripomienkach, spomenutých v bode 75 vyššie – podmienky, ktoré musia spĺňať „referenčné indexy alebo sadzby“ na to, aby ich bankové inštitúcie mohli používať. Zmluvné strany preto *neboli povinné* vybrať si jeden zo šiestich oficiálnych referenčných indexov uvedených v obežníku č. 8/1990.⁴² V tejto súvislosti je síce pravda, že šesť oficiálnych referenčných indexov vymedzených v obežníku č. 8/1990 v zásade spĺňa obe uvedené podmienky, no nič to nemení na tom – s výhradou neskorších overení, ktoré prípadne uskutoční vnútroštátny súd –, že Bankia bola – ako vyplýva z bodu 3a písm. d) prílohy II vyhlášky z 5. mája 1994⁴³ – oprávnená vymedziť pohyblivú úrokovú sadzbu „akýmkoľvek iným spôsobom, pokiaľ je jasný, konkrétny a zrozumiteľný pre dlžníka a je v súlade s právom“. V tomto kontexte vnútroštátny súd poukazuje na možnosť použiť v čase uzavretia zmluvy, teda 19. júla 2001, Euribor, ktorý bol v Španielsku zavedený v roku 1999.⁴⁴ Je potrebné pripomenúť, že z právneho rámca prejednávanej veci vyplýva, že v čase uzavretia zmluvy Euribor nepatril k šiestim oficiálnym indexom upraveným obežníkom č. 8/1990. Ako však uviedol vnútroštátny súd, banka si v čase uzavretia zmluvy mohla zvoliť Euribor ako referenčný index.

79. Tento záver podporujú písomné pripomienky spoločnosti Bankia, v ktorých Bankia jednoznačne tvrdí, že „IRPH *n[ebol]* pre zmluvné strany povinný“⁴⁵.

80. Napokon je potrebné zdôrazniť, že Komisia vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že vzhľadom na to, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) preskúmal *transparentnosť* predmetnej *podmienky* bez toho, aby spochybnil uplatniteľnosť smernice 93/13, vo svojom rozsudku zo 14. decembra 2017 sám implicitne uznal, že výnimka stanovená v článku 1 ods. 2 smernice 93/13 sa nevzťahuje na zmluvnú podmienku, ktorá stanovuje uplatnenie IRPH Cajas.

81. Komisia navyše tiež uvádza, že súčasťou rozsudku zo 14. decembra 2017 je odlišné stanovisko dvoch sudcov tohto najvyššieho súdneho orgánu, ktorými sú Francisco Javier Orduña Moreno a Francisco Javier Arroyo Fiestas, podľa ktorého „predmet tohto [súdneho] preskúmania nie je index ako taký, teda ako vyjadrenie zákonného alebo správneho ustanovenia, ktoré ho oficiálne upravuje, *ale*

41 Pozri bod 18 pripomienok španielskej vlády.

42 Z právneho rámca prejednávanej veci vyplýva, že medzi šiestimi oficiálnymi referenčnými indexmi stanovenými v obežníku č. 8/1990 sa okrem už spomenutých referenčných indexov (IRPH Bancos, IRPH Cajas a IRPH Entidades) nachádzali aj tieto tri ďalšie referenčné indexy: index CECA, vnútorná miera výnosnosti na sekundárnom trhu štátnych dlhopisov so zostávajúcou dobou platnosti dva až šesť rokov a MIBOR. Tento posledný uvedený index zanikol po tom, čo bol v roku 1999 v Španielsku zavedený Euribor. Ako vyplýva z písomných pripomienok španielskej vlády, obežníkom Španielskej centrálnej banky č. 7/1999 bol zavedený doplnkový oficiálny referenčný index viazaný na vývoj indexu Euribor. Pozri poznámku pod čiarou 13.

43 Pozri bod 77 vyššie.

44 Pozri poznámku pod čiarou 13 a 42.

45 Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Podľa spoločnosti Bankia záväzná povaha IRPH vychádza z toho, že ak sa tento index vyberie, stane sa súčasťou zmluvy o hypotekárnom úvere ako celku bez zmeny zmluvy, pričom zmluvné strany musia túto zmluvu dodržiavať. S týmto tvrdením nesúhlasím. Podľa môjho názoru, aj keď banková inštitúcia nemôže vo vopred formulovanej podmienke stanoviť definíciu oficiálneho referenčného indexu ani spôsob jeho výpočtu, môže vždy stanoviť maržu, ktorá sa uplatní na tento index, ako je to v prípade, o ktorý ide vo veci samej, v ktorom sa Bankia napriek odporúčaniam Španielskej centrálnej banky týkajúcim sa uplatňovania zápornej marže na zosúladenie RPMN tejto transakcie s trhovou RPMN rozhodla uplatňovať kladnú maržu vo výške 0,25 percentuálneho bodu.

jeho uplatnenie alebo použitie vo všeobecných podmienkach“⁴⁶. V tomto stanovisku sa tiež uvádza – pokiaľ ide o kritérium záväznosti vnútroštátneho predpisu –, že „ani to nie je v prejednávanej príhode splnené, keďže predajca alebo dodávateľ používa *jeden zo siedmich referenčných indexov*, ktoré boli vtedy povolené (okrem iného index MIBOR, index CECA a Euribor), a preto IRPH Entidades nebol jediným indexom, ktorý mohol slúžiť ako referenčná hodnota, a jeho uplatnenie nebolo pre predajcu alebo dodávateľa záväzné“⁴⁷.

82. Vzhľadom na to, že výnimku stanovenú v článku 1 ods. 2 smernice 93/13 treba vykladať reštriktívne, a s výhradou neskorších overení, ktoré prípadne uskutoční vnútroštátny súd, z vyššie uvedených úvah vyplýva, že sporná podmienka spadá do pôsobnosti smernice 93/13 a že potenciálne nekalá povaha tejto zmluvnej podmienky môže byť predmetom súdneho preskúmania.

83. V každom prípade, ako som už uviedol v bode 72 vyššie, aj keby vnútroštátny súd dospel k záveru, že ustanovenia uplatniteľné v konaní vo veci samej boli pre bankové inštitúcie záväzné, domnievam sa, že sporná podmienka spadá pod smernicu 93/13. Samotná skutočnosť, že vnútroštátne ustanovenie dovoľuje bankovej inštitúcii fakultatívne vložiť do všeobecných podmienok zmluvy o hypotekárnom úvere určitý index, ktorý si vybrala spomedzi viacerých oficiálnych referenčných indexov uvedených v tomto ustanovení, totiž podľa môjho názoru stačí na odôvodnenie záveru, že také ustanovenie *nie je záväzné* v zmysle článku 1 ods. 2 smernice 93/13, a preto sa má uplatniť táto smernica. Podľa môjho názoru je totiž jasné, že výnimka stanovená v tomto ustanovení sa nemôže uplatniť na zmluvnú podmienku, ktorá vyjadruje zákonné alebo regulačné ustanovenie, ktoré obmedzuje alebo ohraničuje autonómiu vôle zmluvných strán, *avšak nevylučuje ju*.

84. Okrem toho mi nie je jasné, ako by členský štát mohol tvrdiť, že zmluvná podmienka nie je nekalá, pokiaľ odráža záväzné ustanovenie, ktorého obsah odporuje potrebnému účinku smernice 93/13.

85. Vzhľadom na vyššie uvedené sa teda domnievam, že smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka uzavretá medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, o akú ide v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje úrokovú sadzbu na základe jedného zo šiestich zákonných oficiálnych referenčných indexov, ktoré môžu úverové inštitúcie uplatňovať na hypotekárne úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou, nie je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice.

2. O druhej prejudiciálnej otázke: rozsah a obsah preskúmania transparentnosti spornej podmienky v súlade s článkom 4 ods. 2 smernice 93/13

86. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či smernica 93/13 a najmä jej článok 8 bráni tomu, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť článok 4 ods. 2 tejto smernice na účely neposúdenia prípadne nekalej povahy zmluvnej podmienky, ktorá je formulovaná jasne a zrozumiteľne a ktorá sa týka hlavného predmetu zmluvy, ak vnútroštátny zákonodarcia neprebral toto posledné uvedené ustanovenie do právneho poriadku uvedeného súdu. Vnútroštátny súd sa navyše pýta, ktoré informácie musí predajca alebo dodávateľ poskytnúť spotrebiteľovi na to, aby v súlade s článkom 4 ods. 2 a článkom 5 smernice 93/13 splnil požiadavku transparentnosti zmluvnej podmienky, ktorá stanovuje pohyblivú úrokovú sadzbu na základe zákonného referenčného indexu, akým je IRPH Cajas, ktorého matematický výpočtový vzorec je zložitý a pre priemerného spotrebiteľa málo transparentný. Napokon sa pýta, či sa má neposkytnutie informácií považovať za nekalé.

⁴⁶ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁴⁷ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

a) O druhej otázke písm. a)

87. Skôr než zaujmem stanovisko k prvej časti druhej otázky, ktorá sa týka nielen výkladu článku 4 ods. 2 smernice 93/13, ale aj výkladu článkov 5 a 8 tejto smernice, je potrebné spresniť kontext, v ktorom sa táto otázka kladie. Najprv teda pripomeniem judikatúru Súdneho dvora.

1) Rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid

88. Pokiaľ ide o otázku, či článok 8 smernice 93/13 bráni tomu, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť článok 4 ods. 2 tejto smernice na účely neposúdenia prípadne nekalej povahy zmluvnej podmienky, ktorá je formulovaná jasne a zrozumiteľne a ktorá sa týka hlavného predmetu zmluvy, ak vnútroštátny zákonodarcia neprebral toto posledné uvedené ustanovenie do právneho poriadku uvedeného súdu, musím na úvod zdôrazniť, že Súdny dvor už odpovedal na túto otázku v rozsudku Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid⁴⁸.

89. Súdny dvor v tomto rozsudku najprv poukázal na to – ako to uviedol vnútroštátny súd v prejednávanej veci –, že „zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že zákon 7/1998^[49] do vnútroštátneho práva neprebral článok 4 ods. 2 smernice [93/13]“⁵⁰. Súdny dvor ďalej konštatoval, že v španielskom právnom poriadku môže vnútroštátny súd za každých okolností posúdiť v rámci sporu týkajúceho sa zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nekalú povahu zmluvnej podmienky, ktorá nebola individuálne dohodnutá a ktorá sa týka najmä hlavného predmetu uvedenej zmluvy, a to aj za predpokladu, že táto podmienka bola vopred formulovaná predajcom alebo dodávateľom jasne a zrozumiteľne.⁵¹ Za týchto okolností Súdny dvor napokon konštatoval, že „španielska práva úprava dotknutá vo veci samej tým, že povolila možnosť úplného súdneho preskúmania nekalej povahy takých zmluvných podmienok, akými sú podmienky dotknuté v článku 4 ods. 2 smernice [93/13] v rámci zmluvy uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, umožňuje v súlade s článkom 8 [tejto] smernice zaručiť spotrebiteľovi vyššiu úroveň účinnej ochrany, než je úroveň ochrany stanovená [uvedenou] smernicou“⁵².

2) Stanovisko španielskej vlády

90. V prejednávanej veci sa španielska vláda domnieva⁵³, že hoci je pravda, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 nebol formálne prebratý do španielskeho práva, túto absenciu formálneho prebratia nemožno vykladať – ako to robí vnútroštátny súd – ako výslovný zámer španielskeho zákonodarcu umožniť preskúmanie nekalej povahy prvkov, ktoré sa týkajú hlavného predmetu zmluvy, ak sú formulované

48 Rozsudok z 3. júna 2010 (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 44). Prejudiciálne otázky v tejto veci položil Tribunal Supremo (Najvyšší súd).

49 Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach) z 13. apríla 1998 (BOE č. 89, zo 14. apríla 1998).

50 Rozsudok z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 41).

51 Pozri rozsudok z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 42).

52 Rozsudok z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 43).

53 S týmto stanoviskom súhlasí aj Bankia, ktorá tvrdí, že „v právnej náuke a judikatúre sa objavuje názor, že článok 4 ods. 2, smernice 93/13 bol do španielskeho právneho poriadku skutočne prebratý“.

jasne a zrozumiteľne.⁵⁴ V tejto súvislosti táto vláda tvrdí, že po vydaní rozsudku Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid⁵⁵ Tribunal Supremo (Najvyšší súd) vo svojom rozsudku z 18. júna 2012⁵⁶ konštatoval, že zámerom zákonodarcu bolo prebrať článok 4 ods. 2 smernice 93/13 do španielskeho práva a že reforma vykonaná zákonom 7/1998 svedčí o výslovnom prebratí tohto článku.⁵⁷

91. Nesúhlasím s názorom, ktorý v tejto súvislosti zastáva španielska vláda. Jej argumentácia je totiž podľa môjho názoru v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa preberania smerníc a najmä so zásadami právnej istoty, transparentnosti a lojálnej spolupráce.

3) Dôsledok neprebratia článku 4 ods. 2 smernice 93/13

92. Podľa článku 288 tretieho odseku ZFEÚ smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód na dosiahnutie tohto výsledku ponecháva vnútroštátnym orgánom. Z toho vyplýva, že Španielske kráľovstvo – tak ako ktorýkoľvek členský štát – si môže vybrať formu a metódy na vykonanie smerníc.

93. Tiež je všeobecne známe, že prebratie smerníc označuje proces transformácie smerníc na ustanovenia vnútroštátneho práva zo strany jedného alebo viacerých príslušných vnútroštátnych zákonodarných orgánov.⁵⁸ V tejto súvislosti *zásada právnej istoty* vyžaduje, aby členský štát prijal zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na zabezpečenie úplného prebratia ustanovení smernice do vnútroštátneho práva.⁵⁹ Aj keď všetky ustanovenia smernice netreba prebrať priamo alebo výslovne, *povinnosť transparentnosti* môže v praxi vyžadovať určité konanie, najmä

⁵⁴ Na podporu tohto tvrdenia španielska vláda k svojim písomným pripomienkam pripojila článok právnej vedy, v ktorom sa zdôrazňuje, že neprebratie článku 4 ods. 2 smernice 93/13 zákonom č. 7/1998 totiž vyplýva „z chyby, ku ktorej došlo z nedbanlivosti pri parlamentnom hlasovaní, ktorá viedla k vypusteniu doslovného znenia uvedeného ustanovenia zo znenia tohto právneho predpisu“. Autor uvedeného článku sa domnieva, že táto chyba nebola opravená neskoršími legislatívnymi zmenami, a tiež spresňuje, že odvetdy nielen v právnej náuke, ale aj v domácej judikatúre existujú odlišné názory na dôsledky tejto chyby, a to aspoň do vydania rozsudku Tribunal Supremo (Najvyšší súd) č. 241/2013 z 9. mája 2013 (ES:TS:2013:1916). V tejto súvislosti tento autor najmä dospel k záveru, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa pokúsil ukončiť tento stav neistoty v Španielsku, ale španielsky zákonodarcu napriek tomu, že mal viaceré príležitosti objasniť otázku, či bol článok 4 ods. 2 smernice 93/13 prebratý, „zrejme nie je ochotný to urobiť“. Uvedený autor teda konštatuje, že „ani právne reformy schválené španielskym parlamentom v máji 2013 na prispôbenie španielskeho systému rozsudku zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), ani návrh na prebratie smernice [Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64)]“ sa nezaoberali otázkou nekalých podmienok týkajúcich sa podstatných náležitostí zmluvy. Pozri CÁMARA LAPUENTE, S.: ¿De verdad puede controlarse el precio de los contratos mediante la normativa de cláusulas abusivas? De la STJUE de 3 de junio de 2010 (Caja de Madrid, C-484/08) y su impacto aparente y real en la jurisprudencia española a la STS (pleno) de 9 de mayo de 2013 sobre las cláusulas suelo. In: *Cuadernos de Derecho Transnacional*, zv. 5, č. 2, 2013, s. 209 až 233, najmä s. 226, 227 a 233.

⁵⁵ Rozsudok z 3. júna 2010 (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 44).

⁵⁶ ES:TS:2012:5966.

⁵⁷ Španielska vláda vo svojich písomných pripomienkach citovala výňatok z druhého bodu odôvodnenia rozsudku Tribunal Supremo (Najvyšší súd) z 18. júna 2012: „Pri novelizácii pôvodného všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov z roku 1984 vložením nového článku 10 bolo v odseku 1 písm. c) široké slovné spojenie ‚spravodlivá rovnováha proti plneniu‘ nahradené slovným spojením ‚značná nerovnováha v právach a povinnostiach‘ v súlade s ustanoveniami smernice, ktorých cieľom je obmedziť vecné preskúmanie, ktoré možno vykonať, pokiaľ ide o prípadne nekalú povahu podmienky; možno teda konštatovať, že ceny ani rovnováha plnení v pravom zmysle slova sa neskúmajú.“ Podľa tejto vlády Tribunal Supremo (Najvyšší súd) v tomto rozsudku napokon dodal, že „hoci v právnej náuke neexistuje jednotný názor na túto otázku, na základe teleologického uplatnenia článku 4 ods. 2 smernice 93/13 treba konštatovať, že aj keď podstatné náležitosti zmluvy sú vyňaté z vecného preskúmania, môžu byť predmetom skúmania týkajúceho sa kritéria vloženia a transparentnosti [článok 5 ods. 5 a článok 7 zákona č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach a článok 10 ods. 1 písm. a) všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov]“. Španielska vláda tiež spresňuje, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) potvrdil toto rozhodnutie vo svojom rozsudku z 9. mája 2013 (ES:TS:2013:1916).

⁵⁸ Pozri PRECHAL, S.: *Directives in EC Law*. 2. vydanie. Oxford EC Law Library, Oxford, 2009, s. 6.

⁵⁹ Pokiaľ ide o zásadu právnej istoty a prebratie smerníc, pozri TRIDIMAS, T.: *The General Principles of EU Law*. 2. vydanie. Oxford EC Law Library, Oxford, 2006, s. 246 a 247.

poskytnutie určitých informácií Komisii.⁶⁰ „Okrem základu povinnosti založenej na samotnej smernici a jej záväzného účinku“ podľa článku 288 tretieho odseku ZFEÚ totiž existuje aj „subsidiárna povinnosť“ založená na článku 4 ods. 3 ZEÚ, „ktorá vyžaduje *lojálnu spoluprácu* medzi vnútroštátnymi orgánmi a Úniou pri vykonávaní ustanovení Zmlúv“⁶¹.

94. Konkrétnejšie netreba zabúdať na to, že v rámci výkladu článku 288 tretieho odseku ZFEÚ, ktorý bol predmetom rozsiahlej judikatúry, nie je síce na prebratie smernice potrebné konanie zákonodarcu v každom členskom štáte, ale je nevyhnutné, aby príslušné vnútroštátne právo skutočne zabezpečilo plné uplatňovanie smernice, aby právna situácia vyplývajúca z tohto práva bola *dostatočne presná a jasná* a aby oprávnené osoby mali možnosť poznať všetky svoje práva a prípadne ich uplatniť na vnútroštátnych súdoch.⁶²

95. Súdny dvor v tejto súvislosti už rozhodol, že vnútroštátna judikatúra, aj keby sa jej existencia preukázala, vykladajúca ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy v zmysle považovanom za taký, že je v súlade s požiadavkami smernice, nemôže mať jasnosť a presnosť vyžadovanú na splnenie požiadavky *právnej istoty*, pričom o taký prípad ide najmä v oblasti ochrany spotrebiteľa.⁶³ Platí to tým skôr, ak sa v dlhodobu ustálenú vnútroštátnu judikatúru vykladá a uplatňuje ustanovenie smernice, ktoré vnútroštátny zákonodarcu neprebral. Taká vnútroštátna judikatúra preto nemôže byť dostatočne jasná a presná na to, aby mohla predstavovať vhodný právny základ na úpravu ochrany spotrebiteľa alebo – ako je to v prejednávanej veci – na to, aby sa ňou prebrala výnimka stanovená v článku 4 ods. 2 smernice 93/13.

96. Preto aj napriek tomu, že vzhľadom na obsah spisu predloženého Súdnemu dvoru v prejednávanej veci chápem, že Tribunal Supremo (Najvyšší súd) sa svojimi rozsudkami z 18. júna 2012⁶⁴ a z 9. mája 2013⁶⁵ usiloval opraviť odporujúcu skoršiu judikatúru a najmä zabezpečiť koherentnosť vnútroštátneho právneho poriadku, je úlohou španielskeho zákonodarcu, aby prípadne zasiahol a prijal vhodné opatrenia, ak chcel prebrať článok 4 ods. 2 smernice 93/13, čo vzhľadom na judikatúru pripomenutú v bodoch 94 a 95 vyššie nevyplýva ani z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ani z obsahu spisu predloženého Súdnemu dvoru.

97. Okrem toho je potrebné v prvom rade pripomenúť, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 *nie je kogentné a záväzné ustanovenie*, ktoré malo byť ako také povinne prebraté členskými štátmi. Toto ustanovenie totiž stanovuje obmedzenie práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci priznáva právo Únie. V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že na účely konkrétneho zaručenia cieľov ochrany spotrebiteľa sledovaných touto smernicou musí byť akékoľvek prebratie tohto ustanovenia úplné, aby sa zákaz posúdenia nekalej povahy zmluvných podmienok týkal výlučne tých podmienok, ktoré sú formulované jasne a zrozumiteľne.⁶⁶

⁶⁰ Pozri v tomto zmysle PRECHAL, S.: c. d., s. 6.

⁶¹ SIMON, D.: *Le système juridique communautaire*. 3. vydanie. Paris: Presses universitaires de France, 2006, s. 328 až 332. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁶² Pozri rozsudky z 23. mája 1985, Komisia/Nemecko (29/84, EU:C:1985:229, bod 23); z 23. marca 1995, Komisia/Grécko (C-365/93, EU:C:1995:76, bod 9); z 10. mája 2001, Komisia/Holandsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 17); z 9. septembra 2004, Komisia/Španielsko (C-70/03, EU:C:2004:505, bod 36), a z 23. apríla 2009, Komisia/Belgicko (C-292/07, neuvyverejnený, EU:C:2009:246, bod 120). Generálny advokát Tizzano uviedol, že „členské štáty musia stanoviť v dotknutej oblasti *presný právny rámec*, ktorý zabezpečí súlad vnútroštátneho právneho poriadku s ustanoveniami smernice. Tento právny rámec musí byť vymedzený takým spôsobom, aby nenechával priestor pre *akúkoľvek pochybnosť alebo nejednoznačnosť*, nielen pokiaľ ide o obsah uplatniteľnej vnútroštátnej právnej úpravy a jej súlad so smernicou, ale aj čo sa týka formálnej hodnoty tejto právnej úpravy a jej spôsobilosti byť vhodným právnym základom na úpravu daného odvetvia“. Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tizzano vo veci Komisia/Holandsko (C-144/99, EU:C:2001:50, bod 15). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁶³ Pozri rozsudky z 10. mája 2001, Komisia/Holandsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 21), a z 10. júla 2014, Komisia/Belgicko (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 46). Pozri tiež rozsudok z 9. decembra 2003, Komisia/Taliano (C-129/00, EU:C:2003:656, bod 33): „Pokiaľ je vnútroštátna právna úprava predmetom rozličných súdnych výkladov, ktoré by bolo možné zohľadniť, z ktorých jedny vedú k uplatneniu uvedenej právnej úpravy v súlade s právom [Únie], iné vedú k uplatneniu v rozpore s týmto právom, treba konštatovať, že táto právna úprava nie je prinajmenšom dostatočne jasná na zabezpečenie jej uplatňovania v súlade s právom [Únie].“

⁶⁴ ES:TS:2012:5966.

⁶⁵ ES:TS:2013:1916.

⁶⁶ Pozri rozsudky z 10. mája 2001, Komisia/Holandsko (C-144/99, EU:C:2001:257, bod 22), a z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 39).

98. V druhom rade, ak som pripomenul v bode 89 vyššie, neprebratie do vnútroštátneho práva znamená, že španielska práva úprava tým, že povolila možnosť úplného súdneho preskúmania nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, akými sú podmienky uvedené v článku 4 ods. 2 smernice 93/13, umožňuje v súlade s článkom 8 tejto smernice zaručiť spotrebiteľovi vyššiu úroveň ochrany, než je úroveň ochrany stanovená uvedenou smernicou, a to aj v prípade, ak sa táto podmienka týka hlavného predmetu zmluvy alebo vzťahu kvalita/cena služieb.

99. V treťom a poslednom rade, čo sa týka požiadavky, aby bola zmluvná podmienka v súlade s článkom 4 ods. 2 smernice 93/13 formulovaná jasne a zrozumiteľne, z ustálenej judikatúry vyplýva, že táto požiadavka je pripomenutá aj v článku 5 tejto smernice⁶⁷, a preto – ako Komisia zdôraznila vo svojich písomných pripomienkach – preskúmanie transparentnosti tejto podmienky je súčasťou posudzovania nekalej povahy v zmysle článku 3 ods. 1 uvedenej smernice. Španielske súdy sú teda v rámci posudzovania nekalej povahy zmluvných podmienok v súlade s článkom 3 ods. 1 tejto smernice povinné preskúmať transparentnosť týchto podmienok na základe článku 5 tejto smernice.

100. Za týchto okolností zastávam názor, že článok 8 smernice 93/13 bráni tomu, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť článok 4 ods. 2 tejto smernice na účely neposúdenia prípadne nekalej povahy podmienky, o akú ide v konaní vo veci samej, ktorá je formulovaná jasne a zrozumiteľne a ktorá sa týka hlavného predmetu zmluvy, ak vnútroštátny zákonodarcia neprebral toto posledné uvedené ustanovenie do právneho poriadku uvedeného súdu.

b) O druhej otázke písm. b) a c)

101. Druhá a tretia časť druhej otázky sa týkajú otázky, ktoré informácie musí poskytnúť predajca alebo dodávateľ, aby v súlade s článkom 4 ods. 2 a článkom 5 smernice 93/13 splnil požiadavku transparentnosti zmluvnej podmienky, ktorá stanovuje pohyblivú úrokovú sadzbu na základe zákonného indexu, ako je IRPH Cajas, ktorého matematický výpočtový vzorec je zložitý a pre priemerného spotrebiteľa málo transparentný. Vnútroštátny súd sa tiež pýta, či sa má neposkytnutie informácií považovať za nekalé.

102. V tejto súvislosti španielska vláda a Bankia tvrdia, že vzhľadom na to, že IRPH Cajas bol oficiálnym indexom, ktorý sa každý mesiac uverejňoval v *Boletín Oficial del Estado* (štátny úradný vestník) a bol upravený obežníkom 8/1990, sporná podmienka obsahuje *definíciu* IRPH Cajas stanovenú vnútroštátnou právnou úpravou.⁶⁸ Španielska vláda tiež zdôrazňuje, že *tento obežník stanovoval vzorec na výpočet IRPH Cajas*, ako aj informácie, ktoré musí úverová inštitúcia pred uzavretím zmluvy o hypotekárnom úvere poskytnúť spotrebiteľovi.⁶⁹

103. Hoci španielska vláda súhlasí s tým, že informácie, ktoré úverová inštitúcia poskytne spotrebiteľovi, musia skutočne obsahovať dostatočné vysvetlenie, pokiaľ ide nielen o údaje, z ktorých sa skladá vybraný referenčný index, ale aj o vývoj tohto indexu v minulosti, domnieva sa, že požiadavka, aby bol spotrebiteľ informovaný o konkrétnom fungovaní tohto referenčného indexu, teda o jeho presnej výpočtovej metóde, by nebola účelná, keďže matematický vzorec, ktorý sa má použiť, by spôsobil, že tieto informácie by boli menej zrozumiteľné, a teda menej transparentné pre spotrebiteľa. Táto vláda tiež tvrdí, že nemožno žiadať názor na možný budúci vývoj, lebo po prvé úverová inštitúcia

⁶⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 69); z 9. júla 2015, Bucura (C-348/14, neuverejnený, EU:C:2015:447, bod 49), ako aj z 20. septembra 2017, Andriciuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44). Pozri tiež dvadsiate odôvodnenie smernice 93/13.

⁶⁸ Pozri body 19 a 20 vyššie. Je potrebné rozlíšiť definíciu IRPH Cajas a matematický vzorec jeho výpočtu. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj z pripomienok žalobcu vo veci samej, spoločnosti Bankia a španielskej vlády totiž vyplýva, že sporná podmienka obsahuje definíciu IRPH Cajas a metódu výpočtu *pohyblivej úrokovej sadzby* úveru (IRPH Cajas + marža), zatiaľ čo konkrétna matematická rovnica na výpočet IRPH Cajas bola stanovená v prílohe VIII ods. 2 obežníka č. 8/1990, ale nie je uvedená v tejto podmienke. Pozri poznámku pod čiarou 78.

⁶⁹ Pozri bod 20 vyššie.

nemá k dispozícii túto informáciu a po druhé nekalú povahu podmienky treba posúdiť v čase uzavretia zmluvy. V tom čase je pritom budúci vývoj irelevantný. Táto vláda napokon zdôrazňuje, že nemôže existovať povinnosť zahrnúť do reklamy určenej spotrebiteľom grafy vysvetľujúce vývoj IRPH Cajas v minulosti v porovnaní s indexom Euribor.

104. Ako som uviedol v bodoch 95 až 101 vyššie a ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a zo spisu týkajúceho sa prejednávanej veci predloženého Súdneho dvoru, španielsky zákonodarca neprebral článok 4 ods. 2 smernice 93/13 do vnútroštátneho práva. Z toho podľa môjho názoru vyplýva, že španielske súdy sú v rámci posudzovania nekalej povahy zmluvných podmienok v súlade s článkom 3 ods. 1 tejto smernice povinné preskúmať transparentnosť týchto podmienok na základe článku 5 uvedenej smernice.⁷⁰

105. Ak Súdny dvor dospeje k rovnakému záveru, bude potrebné spresniť, ktoré informácie musí úverová inštitúcia poskytnúť spotrebiteľom v rámci skúmania transparentnosti. Skôr než uvediem, o ktoré informácie ide, opíšem judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa úrovne informovanosti vyžadovanej v rámci výkladu článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13.

1) Pripomenutie judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa rozsahu úrovne informovanosti vyžadovanej v rámci požiadavky transparentnosti zmluvných podmienok založenej na článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13

106. Na úvod treba pripomenúť, že – pokiaľ ide o článok 5 smernice 93/13 – Súdny dvor viackrát rozhodol, že informácie o zmluvných podmienkach a dôsledkoch uzavretia zmluvy poskytnuté pred jej uzavretím majú pre spotrebiteľa zásadný význam. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či chce byť viazaný podmienkami, ktoré predajca alebo dodávateľ vopred vypracoval.⁷¹ Tiež je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora od vydania rozsudku Kásler a Káslerné Rábai⁷² by požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok, ako vyplýva z článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, nemala byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska. Naopak vzhľadom na to, že systém ochrany zavedený uvedenou smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka jasného a zrozumiteľného formulovania zmluvných podmienok, a teda transparentnosti, stanovená rovnakou smernicou, sa musí chápať široko.⁷³

107. Podľa Súdneho dvora sa má požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, preto chápať tak, že stanovuje aj to, aby zmluva transparentným spôsobom vyjadrovala konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka, ako aj prípadne vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú.⁷⁴

⁷⁰ V tejto súvislosti je potrebné spresniť, že požiadavka transparentnosti sa uplatňuje predovšetkým v prípade obmedzenia práv, ktoré osobe podliehajúcej súdnej právomoci priznáva právo Únie.

⁷¹ Pozri najmä rozsudky z 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180, bod 44); z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 70); z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i. (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 50), ako aj z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 48).

⁷² Rozsudok z 30. apríla 2014 (C-26/13, EU:C:2014:282).

⁷³ Pozri rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 71 a 72); z 23. apríla 2015, Van Hove (C-96/14, EU:C:2015:262, bod 40); z 9. júla 2015, Bucura (C-348/14, neuvverejnený, EU:C:2015:447, bod 52), ako aj z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 44). Pozri tiež rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 73), ako aj uznesenie z 22. februára 2018, ERSTE Bank Hungary (C-126/17, neuvverejnené, EU:C:2018:107, bod 29).

⁷⁴ Pozri rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 75), ako aj z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 45).

108. Súdny dvor tiež rozhodol, že vnútroštátny súd musí posúdiť túto otázku z hľadiska všetkých relevantných skutkových okolností, medzi ktorými sa nachádzajú reklama a informácie poskytnuté veriteľom v rámci dojednávania zmluvy o úvere.⁷⁵ Súdny dvor najmä spresnil, že vnútroštátnemu súdu, po zohľadnení všetkých okolností súvisiacich s uzatvorením zmluvy, prináleží overiť, či v dotknutej veci boli spotrebiteľovi oznámené *všetky skutočnosti*, ktoré mohli mať vplyv na rozsah jeho záväzku a umožňovali mu posúdiť najmä celkové náklady jeho úveru. Súdny dvor navyše uviedol skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pri tomto posúdení, najmä jednak otázku, či sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne, takže umožňujú priemernému spotrebiteľovi, t. j. spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, posúdiť takéto náklady, a jednak okolnosť spojenú s tým, či boli v zmluve o úvere poskytnuté informácie, ktoré sú vzhľadom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom tejto zmluvy, považované za *základné*.⁷⁶

109. Na otázky položené vnútroštátnym súdom treba odpovedať so zreteľom na túto judikatúru.

2) Uplatnenie na prejednávany prípad

110. So zreteľom na judikatúru pripomenutú v predchádzajúcich bodoch prináleží vnútroštátnemu súdu vykonať potrebné overovania s cieľom určiť – z hľadiska všetkých relevantných skutkových okolností súvisiacich s uzatvorením zmluvy, medzi ktorými sa nachádzajú reklama a informácie poskytnuté úverovou inštitúciou v rámci dojednávania zmluvy o úvere –, či boli poskytnuté informácie dostatočné na to, aby umožnili priemernému spotrebiteľovi pochopiť *metódu výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby* uplatniteľnej na uvedený úver, a teda posúdiť celkové náklady jeho úveru⁷⁷, alebo či mu naopak – najmä vzhľadom na skutočnosť, že išlo o hypotekárny úver – mali byť oznámené ďalšie skutočnosti považované za základné.

111. Informácie, v súvislosti s ktorými sa vnútroštátny súd pýta, či ich úverová inštitúcia nevyhnutne musí poskytnúť spotrebiteľom na pochopenie ekonomických dôsledkov spornej podmienky, sa konkrétne týkajú i) konkrétneho matematického vzorca na výpočet IRPH Cajas (najmä skutočnosti, že tento referenčný index zahŕňa popri nominálnom úroku aj poplatky a ďalšie náklady a že ide o jednoduchý a nie vážený priemer)⁷⁸; ii) povinnosti bankových inštitúcií uplatňovať v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou zápornú maržu⁷⁹; iii) skutočnosti, že poskytované informácie nie sú – na rozdiel od indexu Euribor – verejné; iv) vývoja IRPH Cajas v minulosti a v) prognózy budúceho vývoja tohto referenčného indexu v porovnaní s inými oficiálnymi referenčnými indexmi, najmä indexom Euribor.⁸⁰

112. Je síce pravda – ako konštatoval vnútroštátny súd –, že sporná podmienka je z gramatického hľadiska jasná a zrozumiteľná v tom zmysle, že umožňuje priemernému spotrebiteľovi pochopiť a súhlasiť s tým, že pohyblivá úroková sadzba uplatniteľná na jeho hypotekárny úver sa vypočíta na základe oficiálneho referenčného indexu (IRPH Cajas). Táto podmienka tiež umožňuje spotrebiteľovi pochopiť jednak to, že tento referenčný index je vymedzený ako „priemerná sadzba hypotekárnych

⁷⁵ Pozri rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 74); z 26. februára 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, bod 75), ako aj z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 46).

⁷⁶ Pozri rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 47 a citovaná judikatúra).

⁷⁷ Je potrebné pripomenúť, že pokiaľ vopred formulovaná zmluvná podmienka uvedená v zmluve o hypotekárnom úvere uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom stanovuje, že pri výpočte pohyblivej úrokovej sadzby tohto úveru sa uplatní referenčný index, použitie tohto indexu predajcom alebo dodávateľom ako jeden z prvkov uvedenej podmienky v súlade s článkom 4 ods. 2 a článkom 5 smernice 93/13 v celom rozsahu podlieha preskúmaniu transparentnosti.

⁷⁸ Pozri v tejto súvislosti body 45 a 46 vyššie. Z pripomienok žalobcu vo veci samej vyplýva, že je potrebné rozlíšiť: a) *referenčný index*, akým je najmä Euribor, b) *úrokovú sadzbu*, ktorá je sumou vyplývajúcou zo sčítania referenčného indexu a marže (Euribor + marža), a c) RPMN, ktorá je sumou vyplývajúcou zo sčítania referenčného indexu a marže spolu s poplatkami a nákladmi (Euribor + marža + poplatky + náklady). Ďalej pripomínam, že zo štvrtého bodu dôvodovej správy k obežníku č. 5/1994 vyplýva, že referenčné indexy uvedené v tomto obežníku, medzi ktorými sa nachádzal IRPH Cajas, predstavujú RPMN.

⁷⁹ Pozri v tejto súvislosti bod 48 vyššie.

⁸⁰ Pozri bod 50 vyššie.

úverov na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu s dobou splatnosti dlhšou ako tri roky poskytnutých sporiteľňami“ a jednak to, že uvedený index je „zaokrúhlen[ý] nahor na najbližšiu štvrtinu percentuálneho bodu a zvýšen[ý] o 0,25 percentuálneho bodu“ (IRPH Cajas + marža alebo rozdiel).

113. Je však ešte potrebné určiť, či sporná podmienka spĺňa požiadavku transparentnosti uloženú smernicou 93/13, najmä vzhľadom na povinnosť, ktorá vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, opísanej v bode 107 vyššie, podľa ktorej zmluva musí „transparentným spôsobom vyjadrova[t] konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka“. V tejto súvislosti by mohla vzniknúť nasledujúca otázka: Nie je na pochopenie *metódy výpočtu úrokovej sadzby* uplatniteľnej na hypotekárny úver, z ktorej vyplýva, že spotrebiteľ musí zaplatiť sumu vyplývajúcu zo sčítania referenčného indexu a marže (IRPH Cajas + marža alebo rozdiel), potrebné, aby bol priemerný spotrebiteľ schopný pochopiť aj presné fungovanie referenčného indexu obsiahnutého v tejto výpočtovej metóde?

114. Odpoveď na túto otázku, ktorá je celkom logicky kladná, je však irelevantná pri rozhodovaní o tom, či úverová inštitúcia splnila požiadavku týkajúcu sa jasnej a zrozumiteľnej formulácie zmluvných podmienok, a teda transparentnosti, uloženú smernicou 93/13. Netreba si totiž zamieňať požiadavku transparentnosti zmluvných podmienok uloženú touto smernicou, ktorej cieľom je umožniť priemernému spotrebiteľovi posúdiť ekonomické dôsledky svojho úveru, s povinnosťou poskytnúť poradenstvo, ktorú uvedená smernica nestanovuje.

115. Ako navyše vysvetlím nižšie, aj keď sa domnievam, že judikatúra spomenutá v bode 107 vyššie má osobitný význam pre prejednávanú vec, skutkové rozdiely odlišujú prejednávanú vec od vecí, v ktorých boli vydané najmä rozsudky Kásler a Káslerné Rábai⁸¹ a Andriuc a i.⁸². Vzhľadom na tieto rozdiely považujem za potrebné špecifikovať dôsledky pre spor, ktorý je predmetom konania vo veci samej, ktoré treba vyvodiť z tejto judikatúry.

116. V prvom rade veci, v ktorých boli vydané rozsudky Kásler a Káslerné Rábai⁸³ a Andriuc a i.⁸⁴, sa týkali zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene, švajčiarskom franku (CHF), pričom predmetné podmienky prenášali kurzové riziko týkajúce sa tejto meny v celom rozsahu na dlžníka.⁸⁵ V tomto kontexte Súdny dvor, ktorý rozhodol, že požiadavka transparentnosti „sa má chápať tak, že stanovuje..., aby zmluva jasne vysvetľovala konkrétne fungovanie mechanizmu..., na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka“, výslovne poukázal na „mechanizmus zmeny cudzej meny“, ako aj na „vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami týkajúcimi sa poskytnutia úveru“⁸⁶, aby bol spotrebiteľ schopný na základe jasných a zrozumiteľných kritérií posúdiť *hospodárske dôsledky*, ktoré z toho pre neho vyplývajú.⁸⁷

117. V druhom rade podľa Súdneho dvora táto požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok vyžaduje, aby priemerný spotrebiteľ, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, mohol nielen vedieť o „možnosti revalvácie alebo devalvácie cudzej meny“, v ktorej bol úver dohodnutý, ale aj „posúdiť *potenciálne významné ekonomické dôsledky* tejto zmluvnej podmienky pre

81 Rozsudok z 30. apríla 2014 (C-26/13, EU:C:2014:282).

82 Rozsudok z 20. septembra 2017 (C-186/16, EU:C:2017:703).

83 Rozsudok z 30. apríla 2014 (C-26/13, EU:C:2014:282).

84 Rozsudok z 20. septembra 2017 (C-186/16, EU:C:2017:703).

85 Tieto podmienky konkrétne stanovovali, že na výpočet splátok úveru sa uplatní kurz pre predaj cudzej meny (rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 24) a že úver treba splatiť v rovnakej mene, v akej bol poskytnutý (rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 9).

86 Existoval totiž rozdiel medzi kurzom pre nákup uplatňujúcim sa pri poskytnutí úveru a kurzom pre predaj uplatňujúcim sa pri jeho vrátení. Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 53 a 74).

87 Rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, body 73 a 74). Pokiaľ ide najmä o zmluvné podmienky umožňujúce veriteľovi jednostranne zmeniť úrokovú sadzbu, pozri rozsudok z 26. februára 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127, bod 74).

jeho finančné záväzky“⁸⁸. Dlužník totiž má byť na jednej strane jasne informovaný o skutočnosti, že podpísaním zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene sa vystavuje kurzovému riziku, ktoré môže byť pre neho ekonomicky náročné niest’ v prípade devalvácie meny, v ktorej poberá svoj príjem. Na druhej strane má úverová inštitúcia uviesť možné výkyvy výmenných kurzov a riziká súvisiace s podpísaním úveru v cudzej mene, najmä za predpokladu, že spotrebiteľ dlžník nepoberá svoj príjem v tejto mene.⁸⁹

118. Podľa môjho názoru je slovné spojenie „*potenciálne významné ekonomické dôsledky*“ jedným z kľúčových prvkov tejto judikatúry. Tieto dôsledky totiž tvoria základ povinnosti bankových inštitúcií poskytnúť spotrebiteľom informácie dostatočné na to, aby im umožnili prijať obozretné rozhodnutia založené na dobrej informovanosti.⁹⁰ To znamená, že požiadavka transparentnosti uložená smernicou 93/13 má za cieľ zabrániť nielen potenciálne významným ekonomickým dôsledkom pre spotrebiteľa, ale aj tomu, aby tieto dôsledky boli náhodné alebo nepredvídateľné. Priemerný spotrebiteľ totiž musí byť schopný predvídať náklady na svoj úver bez toho, aby bol vystavený nepredvídateľnému riziku zmeny ekonomickej záťaže, ktorá z neho vyplýva.

119. Naopak – na rozdiel od zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej v cudzej mene, ktorá vzhľadom na to, že kurzové riziko znáša dlžník, môže mať potenciálne významné ekonomické dôsledky, ktoré bude pre neho náročné niest’⁹¹ – v prejednávanej veci ekonomické dôsledky, ktoré vyplývajú z hypotekárneho úveru, o ktorý ide vo veci samej, ktorého pohyblivá úroková sadzba sa počíta na základe oficiálneho referenčného indexu, nemožno označiť za „potenciálne významné“ v zmysle judikatúry Súdneho dvora. Spotrebiteľ totiž mohol predvídať a vypočítať ekonomickú záťaž, ktorá vyplývala z úveru, a bol schopný posúdiť ju pred uzavretím zmluvy. Odhliadnuc od toho, že na jeho úver sa uplatní pohyblivá úroková sadzba, teda žalobca vo veci samej nie je vystavený nepredvídateľnému riziku zmeny ekonomickej záťaže, ktorá vyplýva z jeho úveru.

120. Aj keby totiž žalobca vo veci samej nebol schopný konkrétne pochopiť fungovanie jedného z prvkov, ktoré sú súčasťou metódy výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby uplatniteľnej na jeho úver, a to IRPH Cajas, ktorého spôsob fungovania nevyplýva zo znenia spornej podmienky, na základe zmluvy o úvere bol schopný pochopiť, že za každú splátku musí zaplatiť určitú – viac alebo menej stabilnú – cenu, a to sumu vyplývajúcu zo sčítania IRPH Cajas a určitej marže.

121. Ako som uviedol v bodoch 113 a 114 vyššie, zastávam názor, že na to, aby bolo možné konštatovať, že priemerný spotrebiteľ skutočne pochopil spôsob výpočtu pohyblivej úrokovej sadzby uplatniteľnej na jeho úver, na ktorú sa odvoláva sporná podmienka, tento spotrebiteľ musí mať prístup k informácii, ktorá je vzhľadom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom tejto zmluvy, dôležitá, a tou je skutočnosť, že IRPH Cajas je *ročná percentuálna miera nákladov* týkajúcich sa zmlúv uzavretých sporiteľňami za referenčný mesiac. Konkrétny matematický vzorec výpočtu tohto indexu pritom v čase uzavretia zmluvy nebol uvedený v spornej podmienke, ale v prílohe VIII odseku 2 obežníka 8/1990.

⁸⁸ Rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 51). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

⁸⁹ Rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 50).

⁹⁰ Je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor v rozsudku z 20. septembra 2017, Andriuc a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 49), poukázal na odporúčanie Európskeho výboru pre systémové riziká ESRB/2011/1 z 21. septembra 2011 o poskytovaní úverov v cudzej mene (Ú. v. EÚ C 342, 2011, s. 1).

⁹¹ Ako príklad z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa požiadavky transparentnosti zmluvných podmienok v rámci uzavretia iného typu zmluvy, konkrétne poisťnej zmluvy, pri uzatváraní dvoch zmlúv o úvere pozri rozsudok z 23. apríla 2015, Van Hove (C-96/14, EU:C:2015:262, bod 47). Táto vec sa týkala skúmania transparentnosti podmienky obsiahnutej v poisťnej zmluve, ktorej cieľom bolo zaručiť uhrádzanie dlžných splátok veriteľovi v prípade úplnej práceneschopnosti dlžníka (ktorý sa v dôsledku pracovného úrazu nachádzal v stave čiastočnej trvalej práceneschopnosti). Súdny dvor vo svojom rozsudku vzal do úvahy skutočnosť, že v prípade neexistencie transparentného vysvetlenia konkrétneho fungovania poisťného mechanizmu týkajúceho sa uhrádzania dlžných splátok úveru v rámci zmluvného rámca spotrebiteľ nemusel byť schopný na základe jasných a zrozumiteľných kritérií posúdiť potenciálne významné hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú.

122. Napriek tomu sa nemožno domnievať, že žalobca vo veci samej nebol „schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú“⁹², keďže – s výhradou neskorších overení, ktoré prípadne uskutoční vnútroštátny súd – jednak vedel o tom, že výška splátok, ktoré mal uhrádzať, predstavovala sumu vyplývajúcu zo sčítania IRPH Cajas a marže, a jednak informácie o konkrétnom fungovaní IRPH Cajas boli dostupné vzhľadom na to, že boli uverejnené v *Boletín Oficial del Estado* (štátny úradník vestník). Pokiaľ totiž táto matematická rovnica na výpočet IRPH Cajas bola verejne dostupná, spotrebiteľ mohol pochopiť po prvé, že IRPH Cajas používaný na výpočet pohyblivej úrokovej sadzby pre jeho zmluvu je súčtom i) priemeru indexov používaných sporiteľňami za referenčný mesiac, ii) priemeru marží pripočítaných k týmto indexom uvedenými inštitúciami a iii) priemeru poplatkov a nákladov spojených s týmito transakciami a po druhé, že úverová inštitúcia pripočítala k tejto sume, ktorá predstavovala IRPH Cajas, poplatky a náklady spojené s úverom.

123. Okrem toho skutočnosť, že IRPH Cajas je oficiálnym referenčným indexom uverejňovaným v *Boletín Oficial del Estado* (štátny úradník vestník), umožňuje predpokladať, že pre priemerného spotrebiteľa je pomerne ľahké získať prístup k systémom výpočtu jednotlivých oficiálnych indexov a porovnať jednotlivé možnosti ponúkané bankovými inštitúciami. Od banky preto nemožno vyžadovať, aby ponúkala spotrebiteľom rôzne referenčné indexy. Informačná povinnosť, na ktorú sa odvoláva judikatúra Súdného dvora, totiž nie je povinnosťou poskytnúť poradenstvo, a preto z nej vôbec nevyplýva povinnosť úverovej inštitúcie použiť alebo ponúknuť spotrebiteľovi rôzne oficiálne indexy.

124. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy som dospel k záveru, že úverová inštitúcia splnila požiadavku transparentnosti uloženú smernicou 93/13. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby vykonal v tejto súvislosti potrebné overovania a najmä overil, či Bankia pred uzavretím zmluvy o úvere poskytla žalobcovi vo veci samej informácie dostatočné na to, aby mu umožnila prijať obozretné rozhodnutie založené na dobrej informovanosti. Preto je úlohou tohto súdu, aby s prihliadnutím na všetky relevantné skutočnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, vrátane reklamy a informácií poskytnutých spoločnosťou Bankia v rámci dojednávania tejto zmluvy, overil, či si táto banková inštitúcia splnila informačné povinnosti stanovené v obožníku 8/1990.

125. Za týchto okolností je na usmernenie vnútroštátneho súdu pri tomto overovaní potrebné konštatovať, že informácie, ktoré musí predajca alebo dodávateľ poskytnúť na to, aby v súlade s článkom 4 ods. 2 a článkom 5 smernice 93/13 splnil požiadavku transparentnosti zmluvnej podmienky, ktorá stanovuje pohyblivú úrokovú sadzbu na základe zákonného referenčného indexu, akým je IRPH Cajas, ktorého matematický výpočtový vzorec je zložitý a pre priemerného spotrebiteľa málo transparentný, musia byť jednak dostatočné na to, aby umožnili spotrebiteľovi prijať obozretné rozhodnutie založené na dobrej informovanosti, pokiaľ ide o *metódu výpočtu úrokovej sadzby* uplatniteľnej na zmluvu o hypotekárnom úvere a údaje, ktoré sú jej súčasťou, pričom v nich musí byť presne uvedená nielen *úplná definícia referenčného indexu* použitého pri tejto metóde výpočtu, ale aj relevantné ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy, ktoré upravujú tento index, a jednak sa musia týkať vývoja vybraného referenčného indexu v minulosti.⁹³

⁹² Rozsudok z 20. septembra 2017, Andriuciu a i. (C-186/16, EU:C:2017:703, bod 45 a citovaná judikatúra).

⁹³ V tejto súvislosti z pripomienok španielskej vlády vyplýva, že v prílohe VII obožníka č. 8/1990 boli ako minimálne údaje, ktoré musia byť uvedené v informačných brožúrach o hypotekárnych úveroch, pokiaľ ide o pohyblivú úrokovú sadzbu, uvedené referenčný index a najmä jeho vývoj „počas dvoch predchádzajúcich kalendárnych rokov, ako aj posledná dostupná hodnota“. Naopak vzhľadom na to, že ekonomické prognózy sú vždy neisté a niektoré premenné, ako napríklad referenčné indexy, je ťažké predvídať, nepovažujem za rozumné vyžadovať od bankovej inštitúcie, aby poskytla spotrebiteľovi budúce prognózy týkajúce sa navrhovaného referenčného indexu.

126. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby pri skúmaní transparentnosti spornej podmienky s prihliadnutím na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy jednak overil, či zmluva transparentným spôsobom vyjadruje túto metódu výpočtu úrokovej sadzby, aby bol spotrebiteľ schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú, a jednak overil, či táto zmluva spĺňa všetky informačné povinnosti stanovené vnútroštátnou právnou úpravou.

127. Napokon treba konštatovať, že ak by vnútroštátny súd dospel k záveru, že požiadavka týkajúca sa jasnej a zrozumiteľnej formulácie zmluvných podmienok, a teda transparentnosti, bola vzhľadom na skutočnosti, ktoré Súdny dvor uvedie vo svojej odpovedi na položené otázky, splnená, nič to nemení na tom, že spornú podmienku treba v každom prípade posúdiť, pokiaľ ide o jej prípadne nekalú povahu z obsahového hľadiska, vzhľadom na prípadnú existenciu značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy na úkor spotrebiteľa.⁹⁴ V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby po zohľadnení kritérií stanovených v článku 3 ods. 1 a v článku 5 smernice 93/13 určil, či vzhľadom na okolnosti vlastné prejednávaniu prípadu⁹⁵ podmienka, o akú ide vo veci samej, spĺňa aj požiadavky dobrej viery a rovnováhy uložené touto smernicou.⁹⁶ Táto otázka však ide nad rámec prejednávaneho návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a preto sa ňou nebudem podrobnejšie zaoberať.

128. Vzhľadom na návrh odpovede na druhú otázku písm. b) sa domnievam, že nie je potrebné odpovedať na túto druhú otázku písm. c), ktorá sa týka otázky, či neposkytnutie informácií treba považovať za nekalé,⁹⁷ ani na tretiu otázku, ktorá sa týka následkov konštatovania nekalej povahy tejto podmienky.

VI. Návrh

129. So zreteľom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré mu položil Juzgado de Primera Instancia n° 38 de Barcelona (Súd prvého stupňa č. 38 Barcelona, Španielsko), takto:

1. Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka uzavretá medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, o akú ide v konaní vo veci samej, ktorá stanovuje úrokovú sadzbu na základe jedného zo šiestich zákonných oficiálnych referenčných indexov, ktoré môžu úverové inštitúcie uplatňovať na hypotekárne úvery s pohyblivou úrokovou sadzbou, nie je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice.
2. Článok 8 smernice 93/13 bráni tomu, aby vnútroštátny súd mohol uplatniť článok 4 ods. 2 tejto smernice na účely neposúdenia prípadne nekalej povahy podmienky, o akú ide v konaní vo veci samej, ktorá je formulovaná jasne a zrozumiteľne a ktorá sa týka hlavného predmetu zmluvy, ak vnútroštátny zákonodarcia neprebral toto ustanovenie do právneho poriadku uvedeného súdu.

⁹⁴ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69), ako aj návrhy, ktoré v tejto veci predniesla generálna advokátka Kokott (C-415/11, EU:C:2012:700, bod 74).

⁹⁵ V tejto súvislosti by mal vnútroštátny súd najmä overiť, či – ako to vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania – bankové inštitúcie skutočne boli schopné ovplyvňovať IRPH Cajas. Poukazujem najmä na vysvetlenia týkajúce sa fungovania IRPH Cajas, ktoré poskytol vnútroštátny súd. Pozri body 45 až 47 vyššie.

⁹⁶ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 50 a citovaná judikatúra). Pokiaľ ide o skutočnosť, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pozri najmä rozsudky z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309, bod 27), ako aj z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49). Pozri tiež návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2018:724, body 65 až 82).

⁹⁷ Je potrebné uviesť, že vnútroštátny súd nespresnil ustanovenia práva Únie, z hľadiska ktorých treba preskúmať nekalosť konania predajcu alebo dodávateľa. V každom prípade treba pripomenúť, že v šestnástom odôvodnení smernice 93/13 sa uvádza, že „požiadavka dobrej viery môže byť splnená predajcom alebo dodávateľom, keď s inou stranou, ktorej oprávnené záujmy brali do úvahy, zaobchádzajú čestne a rovnocenne“.

Informácie, ktoré musí predajca alebo dodávateľ poskytnúť spotrebiteľovi na to, aby v súlade s článkom 4 ods. 2 a článkom 5 smernice 93/13 splnil požiadavku transparentnosti zmluvnej podmienky, ktorá stanovuje pohyblivú úrokovú sadzbu na základe zákonného referenčného indexu, akým je referenčný index hypotekárnych úverov sporiteľní (IRPH Cajas), ktorého matematický výpočtový vzorec je zložitý a pre priemerného spotrebiteľa málo transparentný, musia:

- jednak byť dostatočné na to, aby umožnili spotrebiteľovi prijať obozretné rozhodnutie založené na dobrej informovanosti, pokiaľ ide o metódu výpočtu úrokovej sadzby uplatniteľnej na zmluvu o hypotekárnom úvere a údaje, ktoré sú jej súčasťou, pričom v nich musí byť presne uvedená nielen úplná definícia referenčného indexu použitého pri tejto metóde výpočtu, ale aj relevantné ustanovenia vnútroštátnej právnej úpravy, ktoré upravujú tento index, a
- jednak sa musia týkať vývoja vybraného referenčného indexu v minulosti.

Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby pri skúmaní transparentnosti spornej podmienky s prihliadnutím na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy jednak overil, či zmluva transparentným spôsobom vyjadruje túto metódu výpočtu úrokovej sadzby, aby bol spotrebiteľ schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú, a jednak overil, či táto zmluva spĺňa všetky informačné povinnosti stanovené vnútroštátnou právnou úpravou.